Indústria manufacturera

Informe Sectorial

2023

Bones perspectives per a la indústria manufacturera espanyola

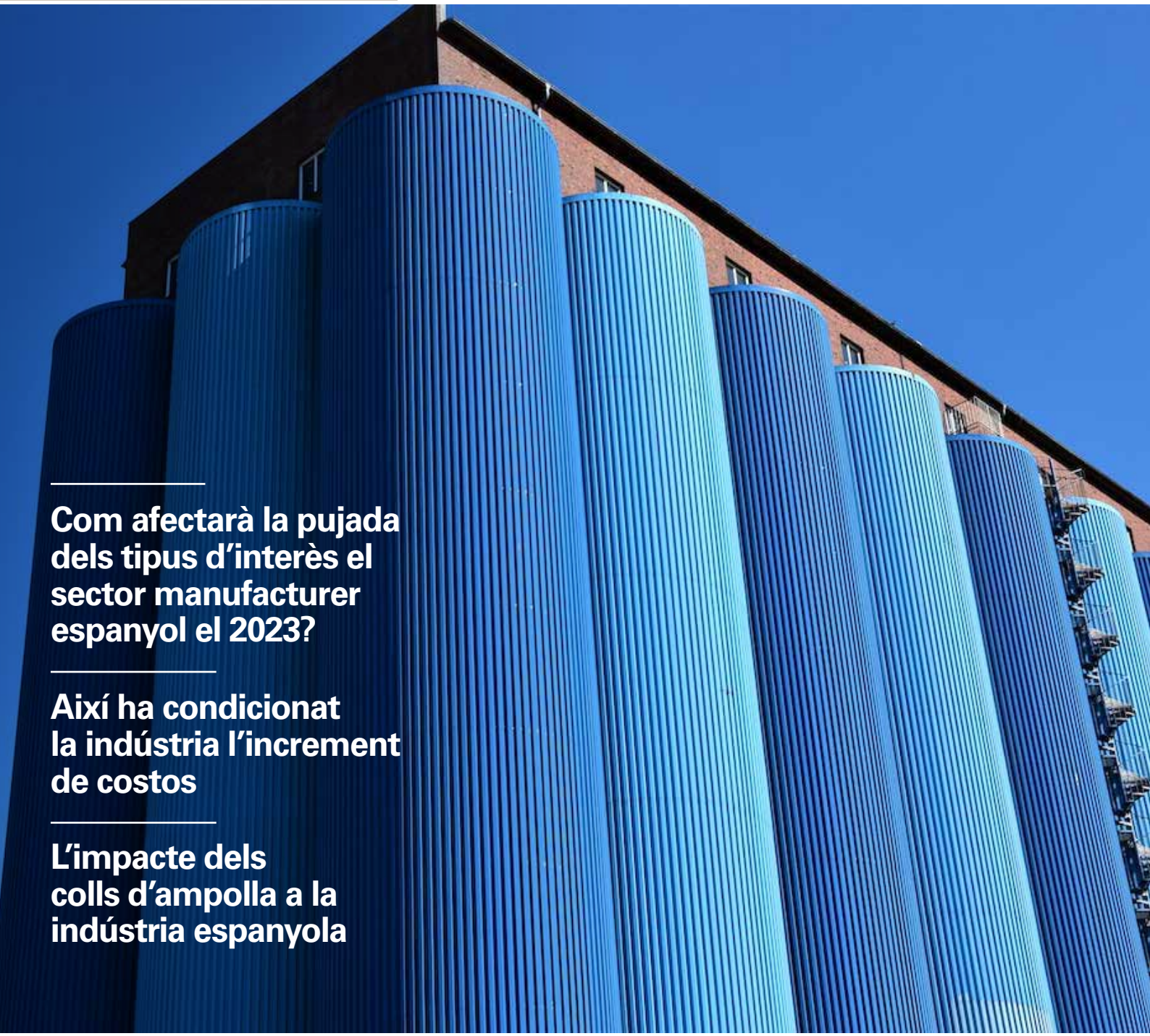

Com afectarà la pujada dels tipus d'interès el sector manufacturer espanyol el 2023?

Així ha condicionat la indústria l'increment de costos

L'impacte dels colls d'ampolla a la indústria espanyola

CaixaBank Research

INFORME SECTORIAL
Indústria manufacturera 2023

L'*Informe* Sectorial és una publicació elaborada per CaixaBank Research

CaixaBank Research
Enric Fernández Economista en cap
José Ramón Díez Director d'Economies i Mercats Internacionals
Oriol Aspachs Director d'Economia Espanyola
Sandra Jódar Directora de Planificació Estratègica
Javier Ibáñez i Pedro Álvarez Coordinadors de l'*Informe Sectorial d'Indústria manufacturera*
Data de tancament d'aquesta edició: 18 de maig de 2023

Sumari 2023

02 **ANY DE BONES PERSPECTIVES PER A LA INDÚSTRIA MANUFACTURERA**
El sector a Espanya ha superat un 2022 marcat per la crisi energètica i pels problemes de proveïment, que li van impedir recuperar els nivells prepandèmia. El 2023, les perspectives són una mica més favorables, malgrat que el context econòmic continua sent de gran incertesa.

11 **COM AFECTARÀ LA PUJADA DELS TIPUS D'INTERÈS EL SECTOR MANUFACTURER EL 2023?**
Analitzem la posició financera de les diferents branques de la indústria manufacturera a Espanya per intentar determinar fins a quin punt estan exposades a l'enduriment de les condicions financeres per la pujada de tipus d'interès per part del BCE.

17 **AIXÍ HA CONDICIONAT LA INDÚSTRIA L'INCREMENT DE COSTOS**
L'encariment de les primeres matèries i dels béns intermedis ha afectat els costos operatius de la indústria manufacturera, que s'ha vist obligada a transmetre una part d'aquest increment als seus clients.

22 **L'IMPACTE DELS COLLS D'AMPOLLA A LA INDÚSTRIA ESPANYOLA**
Les disrupcions en les cadenes globals de subministraments des del final del 2020 per la COVID-19 i per la guerra a Ucraïna van condicionar l'activitat en algunes branques manufactureres durant la segona meitat del 2021 i el 2022.

«Qualitat significa fer-ho bé quan ningú està mirant.»

HENRY FORD

Indústria manufacturera

PREVISIONS PER A LA INDÚSTRIA MANUFACTURERA ESPANYOLA

El sector ha superat un 2022 marcat per la crisi energètica i pels colls d'ampolla, que li van impedir recuperar els nivells prepandèmia. El 2023, esperem un context més favorable: l'esvaïment dels colls d'ampolla serà una de les grans palanques de creixement de la indústria, mentre que el principal repte és l'enduriment de les condicions financeres.

Creixement anual del VAB (*previsió)

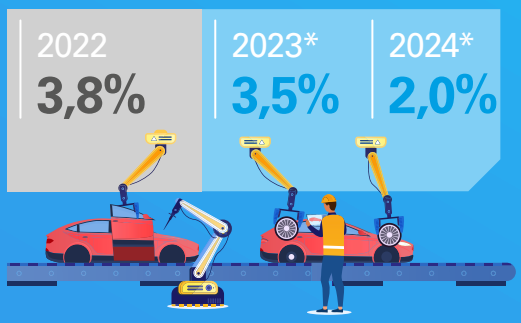

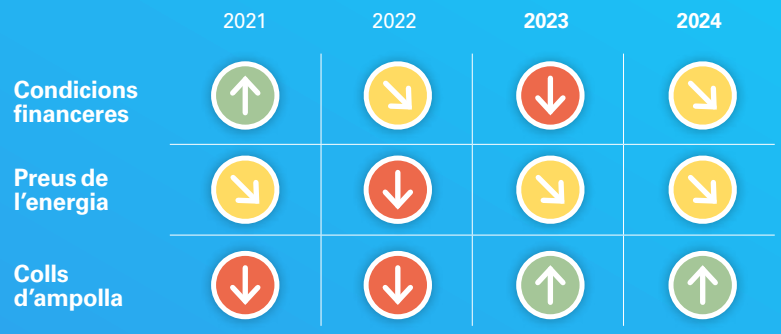

EXPOSICIÓ A L'ENDURIMENT DE LES CONDICIONS FINANCERES

La mitjana de la indústria manufacturera no està especialment exposada a l'enduriment de les condicions financeres.

	Ràtio d'endeutament el 2022	Càrrega financera el 2022
Indústria manufacturera	**304%**	**6,5%**
Total economia	618%	12,2%

Ràtio d'endeutament: recursos aliens amb costos sobre el resultat d'explotació brut (REB) i els ingressos financers (inclou dividends).

Càrrega financera: interessos per finançament rebut sobre el resultat d'explotació brut (REB) i els ingressos financers (inclou dividends).

Però, en un sector tan heterogeni com l'industrial, trobem algunes branques que patiran amb més intensitat el xoc.

INDÚSTRIES MENYS EXPOSADES

- Indústria de l'automoció
- Indústria química
- Indústria del tabac

INDÚSTRIES MÉS EXPOSADES

- Indústria de la moda (tèxtil, confecció i calçat)
- Fabricants de material elèctric
- Indústria auxiliar de la construcció

IMPACTE DE L'ALÇA DE COSTOS

Els marges de la indústria s'han moderat per la fortíssima alça dels costos.

MARGE SOBRE VENDES
(benefici brut sobre ingressos)

2019 **10%**

2022 **8%**

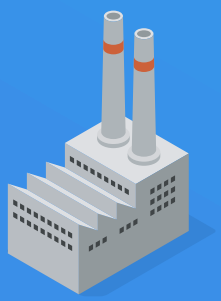

Els costos intermedis van augmentar el **25%** entre el 2019 i el 2022, mentre que els ingressos van créixer el **21%**.

SUPERACIÓ DELS COLLS D'AMPOLLA

Les disrupcions en la cadena global de producció han disminuït de forma considerable.

ÍNDEX DE PRESSIONS SOBRE LES CADENES GLOBALS DE SUBMINISTRAMENTS

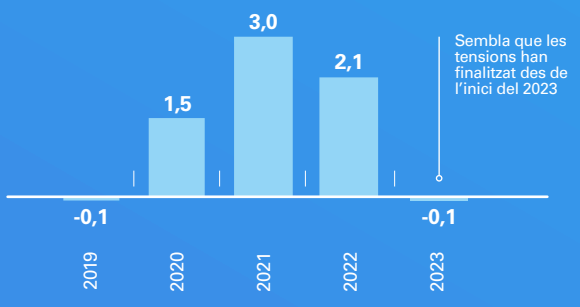

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE, del Banc d'Espanya, de l'AEAT i de la Reserva Federal de Nova York.

CaixaBank Research

Resum executiu

La indústria manufacturera espanyola supera amb nota els reptes del 2022

La indústria manufacturera ha estat llastada de manera recurrent durant els últims anys pels factors externs que han caracteritzat l'escenari econòmic: els efectes de la crisi de la COVID-19, els colls d'ampolla el 2021 i una gran part del 2022, la crisi energètica arran de la guerra a Ucraïna i, finalment, l'impacte de la pujada de tipus d'interès per part del BCE. De fet, el 2022 va tornar a ser un any especialment advers per a un sector que, en qualsevol cas, **no solament va aconseguir esquivar els pitjors escenaris d'enfonsament de l'activitat, sinó que va veure com la major part dels indicadors van continuar creixent a taxes dinàmiques** (el VAB del sector va créixer el 3,8% al llarg de l'any). La nostra anàlisi del comportament de les diferents branques d'activitat que componen la indústria manufacturera reflecteix que el conjunt del sector hauria recuperat els nivells prepandèmics el 2022 si no hagués estat pels efectes dels colls d'ampolla i, sobretot, per l'encariment de l'energia. Partint d'aquesta anàlisi, la resta de l'informe tracta d'aprofundir en els efectes de cadascun d'aquests factors externs que afecten o afectaran el sector a mitjà termini: l'impacte de la pujada de tipus d'interès, els efectes dels problemes de proveïment de determinats inputs i l'encariment dels costos de producció.

Un dels factors més determinants per a l'escenari econòmic del 2023 serà l'impacte de la pujada de tipus d'interès per part del BCE sobre les decisions de consum i d'inversió dels agents. Aquest informe dedica un article específic a analitzar la posició financera de les diferents branques de la indústria manufacturera a Espanya per intentar determinar la seva exposició a unes condicions financeres més restrictives. La base de dades de la Central de Balanços, que elabora el Banc d'Espanya, revela que **la indústria espanyola manté una posició financera saludable quan la comparem amb el conjunt de l'economia i amb altres sectors productius**. No obstant això, s'observa una forta heterogeneïtat entre les branques d'activitat, on destaca de manera negativa el cas de les indústries de la confecció i del cuir i el calçat, tant pel seu palanquejament recent com pel fet que manté una situació financera menys favorable que en anteriors cicles de pujades de tipus d'interès. En qualsevol cas, a la resta de branques, s'observa una posició de fortalesa, de manera que estimem que l'impacte de la pujada de tipus d'interès serà contingut.

Pel que fa a les disrupcions en les cadenes globals de subministraments, iniciades al final del 2020 per la reactivació de la demanda després de la pandèmia i alimentades amb posterioritat per la guerra a Ucraïna i per la persistència de la COVID-19 a Àsia, el tercer article d'aquest informe analitza les dades d'importacions per branques d'activitat per avaluar la magnitud d'aquest impacte sobre la indústria espanyola. La nostra anàlisi mostra que la importació d'equips informàtics (les seves importacions van arribar a caure el 50% el 2022 en relació amb el 2019) i la indústria de l'automoció (caigudes del 21% de les importacions) són els sectors més perjudicats. No obstant això, **els factors que han generat aquestes disrupcions en l'oferta s'estan alleujant en els últims mesos, sobretot després de la reobertura al comerç de la Xina**, motiu pel qual, de cara al 2023, esperem que la indústria manufacturera deixi enrere un dels principals obstacles dels últims anys i, per tant, rebi una important palanca de creixement.

L'últim article pretén mostrar com **l'encariment de determinades primeres matèries clau per al sector ha incrementat els costos operatius de la indústria manufacturera espanyola** (el +25,4% el 2022 en relació amb el 2019), a causa, de nou, de factors externs. Aquesta circumstància va obligar el sector a incrementar els preus de producció de la indústria (el 19,8% el 2022) per compensar una part d'aquesta pujada en els costos i no comprometre la seva viabilitat econòmica. Malgrat la compensació dels costos mitjançant uns preus més elevats, cal assenyalar que **el marge brut de la indústria es va moderar el 2022 en relació amb els marges registrats el 2019.**

Previsions de creixement

Any de bones perspectives per a la indústria manufacturera

El sector manufacturer espanyol ha superat un 2022 marcat per la crisi energètica i pels problemes de proveïment d'algunes primeres matèries, que li van impedir recuperar els nivells previs a la pandèmia. El 2023, malgrat que el context econòmic continua subjecte a una gran incertesa, les perspectives són una mica més favorables que uns mesos enrere: un cop esquivats els escenaris més adversos que s'albiraven a l'hivern, l'economia continua donant senyals positius, gràcies a l'estabilització dels mercats energètics i a la resiliència del mercat laboral i del consum de les llars espanyoles.

La indústria manufacturera ha patit de manera directa tots els factors exògens que han marcat l'escenari econòmic espanyol i europeu en els últims anys: l'impacte de la crisi de la COVID el 2020, els problemes de colls d'ampolla el 2021 i una gran part del 2022, la crisi energètica viscuda també l'any passat i, finalment, l'enduriment de les condicions financeres causat per l'augment dels tipus d'interès del Banc Central Europeu (BCE).

En aquest context tan advers, **el sector manufacturer va mantenir el 2022 un comportament similar al del 2021 i va evitar els escenaris més negatius d'enfonsament de l'activitat, però sense ser capaç de recuperar els nivells d'activitat previs a la pandèmia**. El valor afegit brut (VAB) real va mostrar un funcionament relativament positiu i va créixer el 3,8% anual, tot i que es va mantenir encara el 4,3% per sota del nivell del 2019 i, en comparar-lo amb el creixement del PIB del conjunt de l'economia (el +5,5% anual), es revela com un avanç contingut. Per la seva banda, el mercat laboral sí que es va mostrar significativament dinàmic, amb un creixement del 3,1% anual (el major de la sèrie històrica del sector), i la xifra de negocis va repuntar amb força (el +22,3% anual), impulsada per la forta pujada dels preus industrials (el 19,8% anual) i pel creixement –una mica més contingut– de la producció (el 2,4% anual). El funcionament de les exportacions, amb una caiguda del 4,9% anual, va ser especialment negatiu, afectat pels colls d'ampolla (la indústria d'automoció, molt afectada, té un pes significatiu en les exportacions del sector).

Les xifres de l'inici d'enguany continuen apuntant al fet que la indústria manufacturera està navegant el complex entorn actual amb resiliència. El VAB real va accelerar el ritme de creixement en el primer trimestre de l'any, en aconseguir un creixement de l'1,2% intertrimestral, superior a l'observat en la segona meitat del 2022. L'índex de producció industrial per al primer trimestre de l'any també va accelerar el ritme de creixement, amb un avanç de l'1,9% interanual, la qual cosa millora lleugerament l'avanç de l'últim trimestre del 2022. En aquesta mateixa línia, el ritme de creació d'ocupació al sector també manté un to relativament positiu, amb un creixement interanual de l'1,5% a l'abril, tot i que es tracta de xifres més moderades que en la mitjana de l'any anterior. El que explica aquesta dinàmica és la gran heterogeneïtat entre les branques manufactureres, com es mostra de forma més detallada al següent apartat d'aquest mateix article. Les indústries més intensives en energia són les que encara mostren una evolució més feble, tot i que les caigudes dels preus energètics majoristes que s'observen des del desembre del 2022 suggereixen que l'activitat industrial guanyarà més solidesa en els propers trimestres.

Indicadors d'activitat i preus

Variació anual

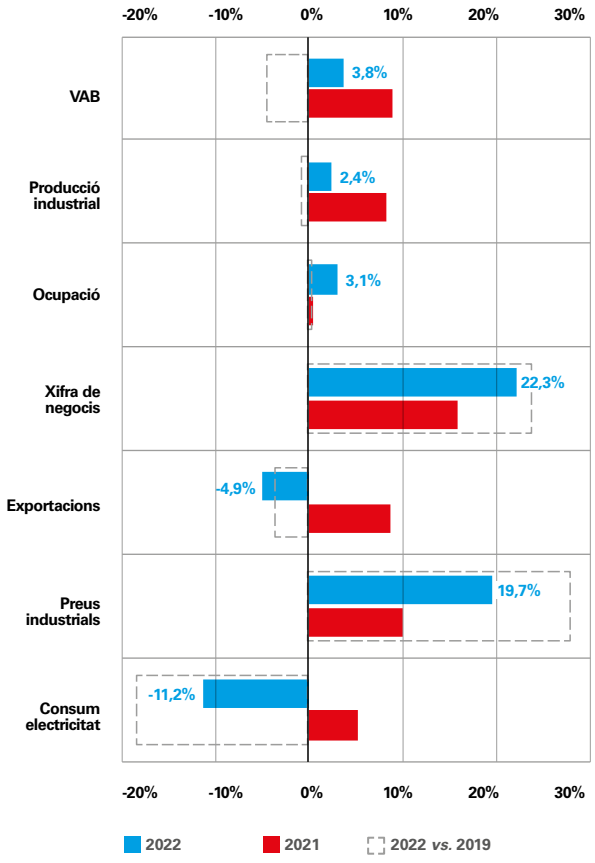

Índex de producció industrial trimestral

Variació interanual

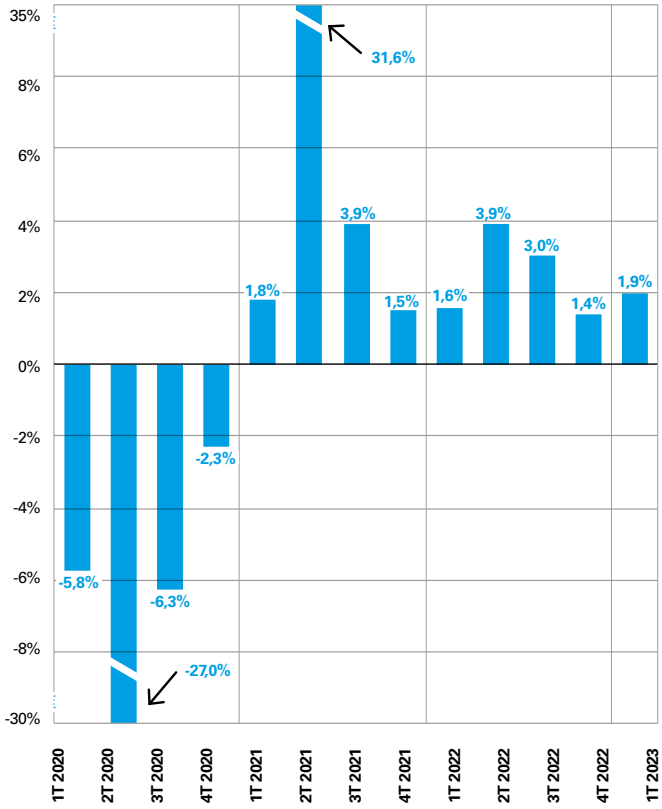

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE, del REE i del MISSM.

Indústria manufacturera

Quins factors estan llastant la indústria manufacturera?

La indústria manufacturera és un sector econòmic molt divers. Per aquest motiu, els factors que més han condicionat el funcionament de la indústria recentment (colls d'ampolla i preus de l'energia) han tingut un impacte molt desigual sobre les diferents branques industrials que la componen. Tot seguit analitzarem com han evolucionat els principals indicadors de conjuntura per als sectors industrials més afectats pels costos energètics i pels problemes de desproveïment. D'aquesta manera, podem avaluar com aquests factors estan afectant en l'actualitat el funcionament de la indústria i avançar les tendències que ens esperen en els propers trimestres.

En primer lloc, per identificar el grup de branques industrials més exposades a aquests dos factors, hem recorregut a l'enquesta trimestral de confiança empresarial de la Comissió Europea per al sector manufacturer, la qual, en un dels seus apartats, recull els elements que estan limitant l'activitat de les empreses, i a les taules *input-output* de l'INE, on és possible conèixer el pes de l'energia dins de l'estructura de costos de cada branca industrial.[1]

Entre les branques més afectades pels colls d'ampolla, destaquen la indústria de l'automoció, la indústria paperera i la indústria de fabricació de productes informàtics, de material elèctric i de productes metàl·lics. En el cas de l'automoció, més de dues de cada tres empreses espanyoles van reportar problemes de desproveïment, i, en aquest sentit, és especialment notable la crisi de xips que va llastar al sector el 2022. Pel que fa a la indústria paperera, més del 43% de les empreses del sector també van reportar escassetat de material en l'enquesta. **Entre les branques més intensives en consum energètic**, i que, per tant, van patir més l'encariment de la factura energètica, **destaquen la indústria auxiliar de la construcció** (els costos energètics de la qual representen prop del 14% dels seus ingressos), **la metal·lúrgia, la paperera, la química, la fustera i la de fabricació de productes plàstics.**[2] Finalment, destaca una agrupació de branques industrials que no han estat especialment exposades a cap dels dos factors, com, per exemple, la indústria farmacèutica, la indústria tèxtil o la de l'alimentació.

① Per conèixer amb més detall l'ús de les taules *input-output* i la classificació dels sectors manufacturers en funció de la seva major o menor dependència dels preus energètics, vegeu l'article «L'encariment de l'energia i el seu impacte sobre la indústria manufacturera: quins sectors afecten més?», a l'*Informe Sectorial d'Indústria manufacturera 2022*.

② En aquest cas, s'exclou de l'anàlisi el cas de la indústria de la refineria espanyola.

Exposició de les branques industrials als costos energètics i als colls d'ampolla

	Escassetat de materials[1] (% d'empreses de cada indústria)	Intensitat energètica[2] (% d'ingressos de cada indústria)
Indústria d'automoció	76,1	1,2
Fabricació de productes metàl·lics	36,7	2,2
Fabricació de begudes	26,6	-
Fabricació de material elèctric	39,3	2,3
Indústria de l'alimentació	11,9	2,2
Arts gràfiques	25,1	2,6
Indústria tèxtil	8,6	1,8
Fabricació farmacèutica	10,6	2,2
Material de transport (no auto)	33,2	0,8
Fabricació de productes informàtics	40,4	1,0
Fabricació de productes plàstics	18,2	4,2
Fabricació de maquinària	19,3	0,8
Indústria química	15,8	7,4
Reparació i instal·lació de maquinària	33,6	1,4
Indústria del paper	43,1	7,3
Metal·lúrgia	12,0	8,4
Fabricació de mobles	4,5	2,4
Indústria auxiliar de construcció	17,6	13,8
Indústria fustera	23,4	5,3
Total indústria manufacturera	26,4	3,5

Branques industrials especialment exposades als colls d'ampolla
Branques industrials electrointensives

Notes: (1) Enquesta de la Comissió Europea sobre factors limitatius de la producció per al sector manufacturer a Espanya.
(2) Despesa en energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat, segons les taules *input-output* per a l'any 2016.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de la Comissió Europea i de l'INE.

Com es mostra als gràfics de la pàgina següent, **en agregar els principals indicadors d'activitat i els preus per al conjunt de branques industrials més exposades als colls d'ampolla, observem que el seu nivell d'activitat va millorar de forma substancial des de la meitat de l'any passat**. Així, la seva producció industrial del primer trimestre reflectia un increment del 7,8% interanual, la qual cosa representa ja un nivell de producció superior al del començament del 2021, abans de l'etapa més dura de les disrupcions en la cadena de subministraments. En aquesta mateixa línia, els ingressos d'aquestes indústries creixen a un ritme destacable (el +19,0% interanual), gràcies també a l'augment de preus que han escomès. Si cal esmentar un punt negatiu, aquest és el de la generació d'ocupació, que es manté estancada des de l'inici del 2021.

Si elaborem una agregació per a les branques industrials més exposades a l'encariment de l'energia, observem que, malgrat les caigudes dels preus energètics viscudes des del final de l'any passat, les indústries electrointensives continuen donant senyals de refredament de l'activitat. Així, la seva producció industrial va caure el 5,8% interanual en el primer trimestre de l'any. En aquest sentit, cal apuntar que els nivells de producció actuals d'aquestes branques se situen apreciablement per sota dels del 2021, la qual cosa evidencia l'impacte generat per l'alça dels costos energètics. Pel que fa als preus, s'observa una moderació en els últims mesos (el –3,9% entre el juny del 2022 i el febrer del 2023), tot i que l'alça acumulada des de l'inici del 2021 és d'una magnitud substancial (el +32%). Aquest increment de preus ha ajudat a defensar l'alça dels ingressos, malgrat que, atesos els descensos recents de producció, ja registren una caiguda del 4,5%.

Indústria manufacturera

En conclusió, el que observem és que, des de fa uns mesos, els colls d'ampolla han deixat de llastar les xifres d'activitat de la indústria, la qual cosa confirma que el sector industrial gaudeix de marge de creixement per al 2023. D'altra banda, l'impacte de l'alça dels costos energètics encara es fa notar. Malgrat les caigudes dels preus de l'energia dels mercats majoristes des del mes de desembre, el decalatge amb què aquests canvis es traslladen als compradors (per exemple, perquè tenen contractes anuals) està comportant que la indústria electrointensiva continuï afrontant increments de costos substancials. No obstant això, quan les caigudes de preus redueixin de manera definitiva els costos energètics de la indústria, el comportament de les branques industrials menys exposades al xoc energètic ens fa pensar que l'activitat de la indústria electrointensiva es recuperarà amb fortalesa.[3]

(3) L'agregat de les indústries menys exposades als xocs ha registrat un increment de la producció industrial del 3,7% interanual en el primer trimestre del 2023 i acumula un augment del 13,6% des del gener del 2021.

Indicadors d'activitat i preus per al sector manufacturer

Producció manufacturera *
Índex (100 = gener 2021)

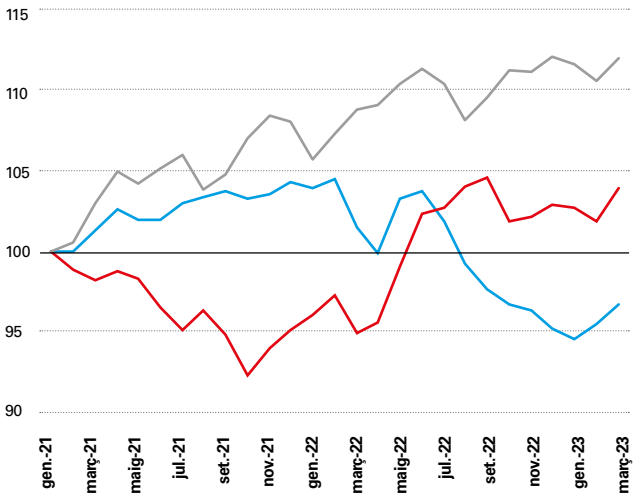

Xifra de negocis del sector manufacturer
Índex (100 = gener 2021)

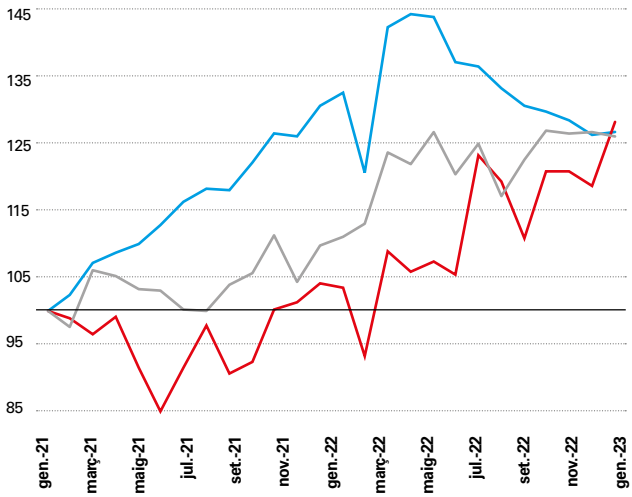

Preus de producció industrial
Índex (100 = gener 2021)

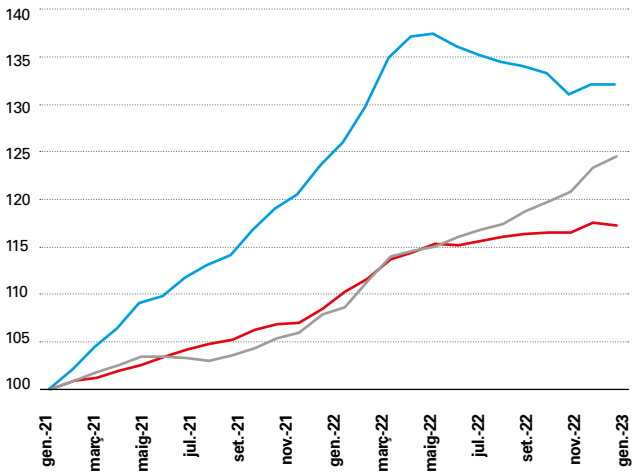

Nombre d'afiliats a la Seguretat Social
Índex (100 = gener 2021)

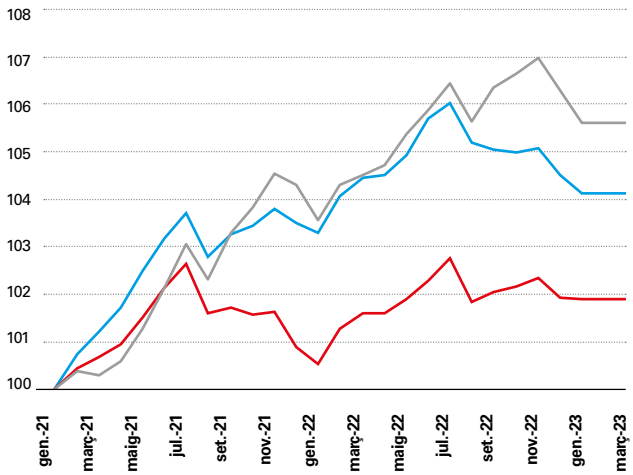

— Indústria més exposada a l'energia — Indústria més exposada als colls d'ampolla — Indústria menys exposada als xocs

Notes: S'exclou de l'anàlisi el sector CNAE 19 Refinatge, perquè no alteri les conclusions. * S'aplica una mitjana mòbil de dos mesos per restar volatilitat a l'índex de producció industrial.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE i del MISSM.

L'activitat de la indústria guanyarà dinamisme el 2023, en un entorn encara complex

De cara al 2023, l'escenari continua subjecte a una enorme incertesa, però, tenint en compte que els factors que han obstaculitzat l'activitat industrial en els últims mesos comencen a donar senyals de remetre, les perspectives són ara una mica més favorables. Segons la nostra anàlisi, la distensió de l'impacte dels colls d'ampolla serà una palanca de creixement per al sector al llarg de l'any, mentre que esperem que les pressions sobre els costos energètics es moderin i permetin un major dinamisme de l'activitat. No obstant això, el 2023 no està exempt de factors limitants del creixement. Principalment, l'enduriment de les condicions financeres hauria ser un fre per a un sector tan intensiu en capital com ho és la indústria manufacturera.

En aquest sentit, segons l'enquesta de sentiment empresarial de la Comissió Europea, **els factors de tipus financer comencen a pesar sobre un percentatge d'empreses cada vegada més gran**. Segons els resultats del primer trimestre del 2023, el 7,5% del total de les empreses que componen el sector van declarar que l'entorn financer va ser un factor limitant per a la seva activitat, una proporció una mica superior a la mitjana històrica i a la mitjana de la zona de l'euro. Així i tot, malgrat que el procés de pujades de tipus d'interès per part del BCE impactarà de manera negativa sobre el funcionament de la indústria al llarg d'enguany, cal assenyalar que els nivells d'endeutament i la càrrega financera per al sector són delimitats, sobretot en comparació amb altres sectors productius de l'economia espanyola.[4] A més a més, pel que fa a la resta de factors que destaca l'enquesta, no es perceben grans desequilibris: l'accés a la mà d'obra no sembla ser un factor limitant a curt termini (amb prou feines el 5% de les empreses del sector reporten problemes en aquest factor, molt per sota de la mitjana europea), la situació de la demanda es troba dins del seu rang històric i, com hem apuntat més amunt, l'escassetat de material continua moderant la seva intensitat.

④ Per a una anàlisi més detallada sobre l'impacte de les pujades de tipus d'interès per branques industrials, vegeu l'article «Com afectarà la pujada dels tipus d'interès el sector manufacturer espanyol el 2023?», en aquest mateix informe sectorial.

Indústria manufacturera

Factors limitatius de la producció de manufactures

Escassetat de materials o d'equipament
% d'empreses

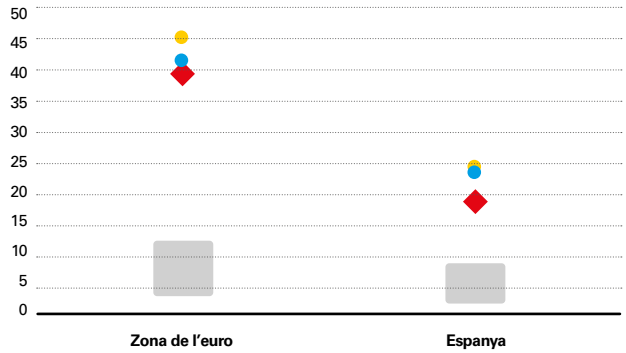

Factors de tipus financer
% d'empreses

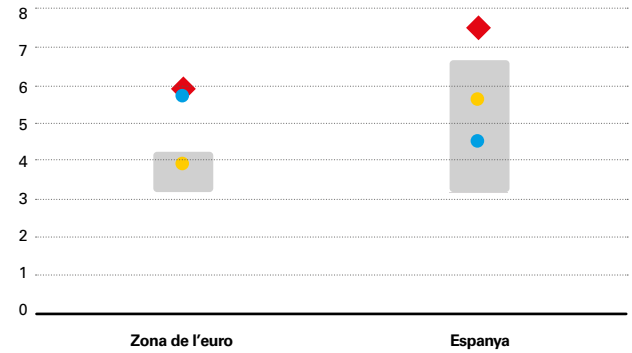

Demanda
% d'empreses

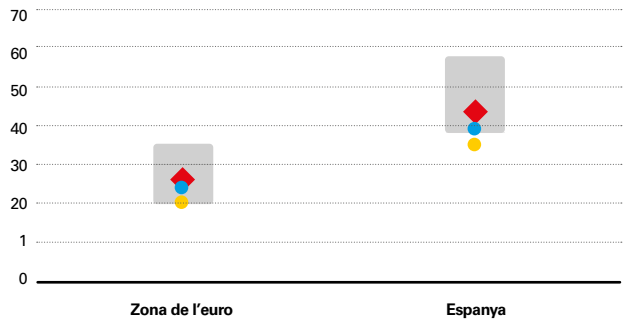

Accés a mà d'obra
% d'empreses

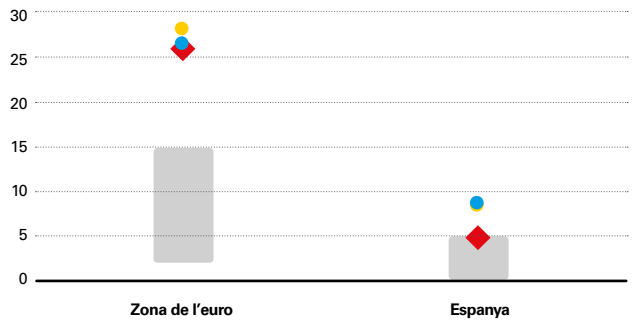

Nota: Dades ajustades per efectes estacionals.
Font: CaixaBank Research, a partir de l'enquesta de la Comissió Europea.

En balanç, considerem que els factors dinamitzadors de l'activitat de la indústria manufacturera (distensió dels colls d'ampolla i caiguda dels preus de l'energia) tindran més pes que els elements negatius (enduriment de les condicions financeres). En aquest context, **esperem que el VAB del sector torni a créixer a ritmes històricament dinàmics**, amb taxes que se situïn al voltant del 3,5% el 2023 (esperem que enguany reprengui els nivells d'activitat prepandèmics) i del 2,0% el 2024.

Considerem que els factors dinamitzadors de l'activitat de la indústria manufacturera (distensió dels colls d'ampolla i caiguda dels preus de l'energia) tindran més pes que els elements negatius (enduriment de les condicions financeres)

VAB indústria manufacturera

Variació anual (%)

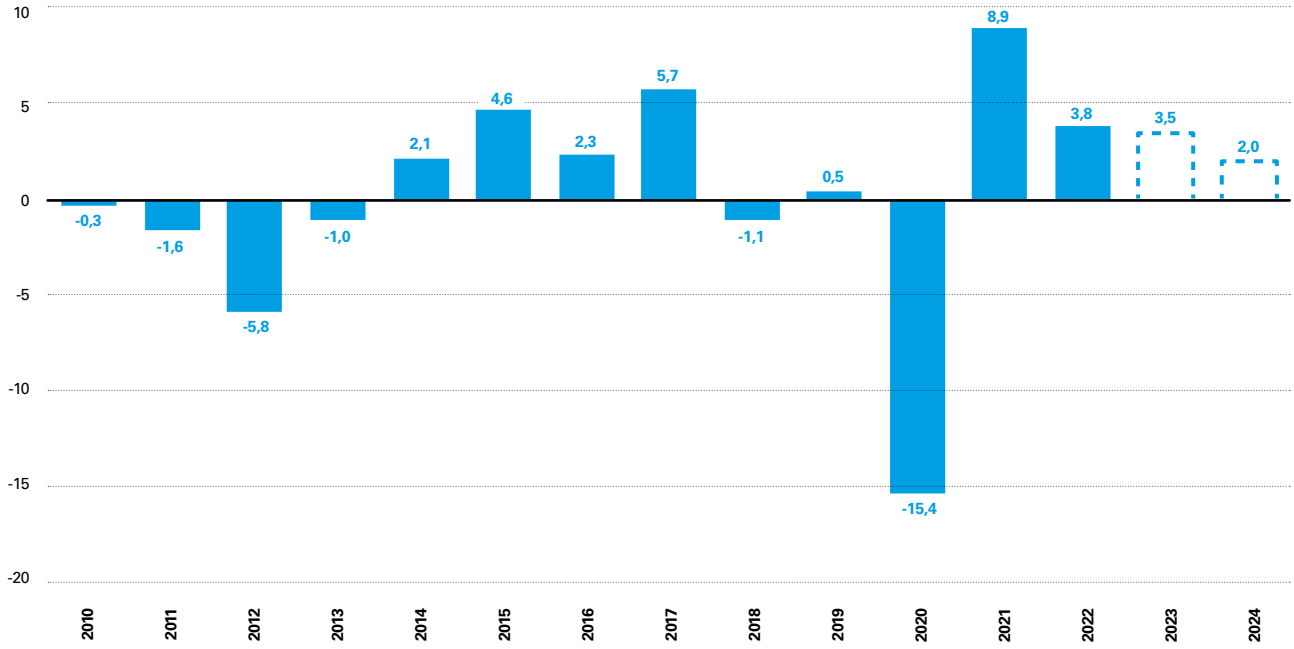

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

Pel que fa a les expectatives a mitjà i a llarg termini, cal apuntar que **el sector continuarà rebent suport a través de noves mesures en matèria de política industrial**. En primer lloc, després de l'aprovació, al final del 2022, del **PERTE de descarbonització per a la indústria**, que pretén descarbonitzar els processos de producció, millorar l'eficiència energètica i fomentar l'ús d'energies renovables i que busca augmentar la competitivitat del sector i la seguretat energètica del país, entre altres objectius que s'instrumentalitzen mitjançant quatre mesures transformadores. La primera d'aquestes mesures, les ajudes d'actuació integral per descarbonitzar el sector, seria la que concentra la major part dels fons (vegeu el gràfic de la pàgina següent) i planteja la descarbonització de les fonts d'energia (electrificació de processos i incorporació de l'hidrogen); la millora de l'eficiència energètica en els processos industrials; la captura, l'emmagatzematge i l'ús del carboni; una reducció del consum dels recursos naturals, i un augment de l'R+D+I per impulsar aquesta descarbonització. La resta d'aquestes mesures transformadores contempla (i) una línia d'ajudes a les empreses participants en l'IPCEI (projectes d'interès comú per a la UE, en aquest cas de col·laboració entre Estats membres per a l'ús d'hidrogen d'origen renovable); (ii) el desenvolupament d'un fons de suport als contractes per diferències de carboni (permet eliminar la incertesa associada al preu futur dels drets d'emissió de gasos amb efecte d'hivernacle), i (iii) una línia de suport al desenvolupament de noves instal·lacions altament eficients i descarbonitzades. Es tracta del quart PERTE amb més volum de fons, fins a 3.100 milions, per darrere del PERTE de semiconductors (12.250 milions), el d'energies renovables (10.475 milions) i el del vehicle elèctric (4.295 milions).[5]

⑤ Aquestes xifres contemplen el Projecte d'Addenda al Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència espanyol aprovat al final del 2022.

Indústria manufacturera

Mesures transformadores del PERTE de descarbonització

Milions d'euros

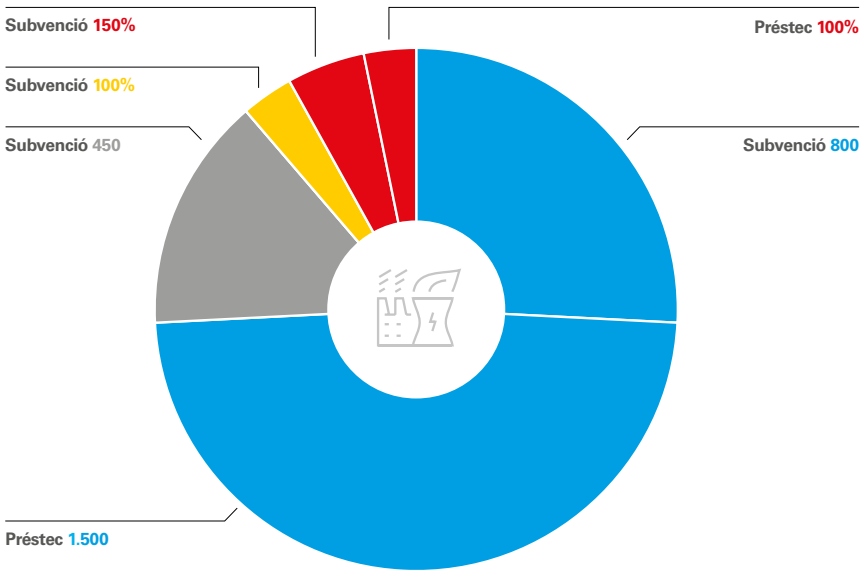

- Ajudes d'actuació integral per a la descarbonització del sector
- Línia d'ajudes a empreses manufactureres participants en l'IPCEI
- Estudi i avaluació del desenvolupament d'un fons de suport als contractes per diferències de carboni i la realització d'un projecte pilot
- Línia de suport al desenvolupament de noves instal·lacions altament eficients i descarbonitzades

Font: CaixaBank Research, a partir de dades del Ministeri d'Indústria.

En segon lloc, la Comissió Europea ha posat en marxa el Pla Industrial Verd (*Green Deal Industrial Plan*) com a resposta a la nova Llei per a la Reducció de la Inflació als EUA (IRA, per les sigles en anglès), amb la qual el Govern nord-americà planteja una sèrie d'incentius econòmics perquè la indústria es relocalitzi en sòl nord-americà. El pla europeu recondueix els fons comuns mobilitzats en els últims anys cap a aquests nous objectius: dues propostes normatives (una sobre la indústria de zero emissions netes i una altra sobre primeres matèries fonamentals) i la reforma, ara com ara temporal, del marc d'ajudes de l'Estat, que permet als Estats membres igualar les subvencions ofertes fora de la UE per evitar les deslocalitzacions de la indústria europea.[6]

⑥ Per a una anàlisi més en profunditat del nou pla industrial de la UE, consulteu l'article «La resposta de la UE a l'*Inflation Reduction Act*: "no hi ha postres fins que no t'acabis el sopar"», a *l'Informe Mensual* del mes d'abril del 2023.

La posició financera de la indústria manufacturera

Com afectarà la pujada dels tipus d'interès el sector manufacturer espanyol el 2023?

Un dels factors determinants de l'escenari econòmic és l'impacte de la pujada dels tipus d'interès per part del BCE sobre les decisions de consum i d'inversió dels agents econòmics. En aquest article, analitzem la posició financera de les diferents branques de la indústria manufacturera a Espanya per intentar determinar fins a quin punt estan exposades a l'enduriment de les condicions financeres.

Després de més d'una dècada de tipus d'interès baixos, a mitjan 2022, el BCE i els principals bancs centrals van donar un fort gir a la política monetària amb l'objectiu de frenar les fortes pressions inflacionistes, principalment a través de la pujada de tipus. Aquest gir ha comportat un tensionament significatiu de les condicions financeres, que ha afectat tots els sectors d'activitat de l'economia espanyola, inclosa la indústria manufacturera.

Posició financera de la indústria manufacturera espanyola

Per determinar com està afectant la pujada de tipus la indústria espanyola, hem analitzat la posició financera del conjunt del sector manufacturer i de les principals branques que el componen, tant des del punt de vista de l'endeutament com de la càrrega financera.[7]

⑦ La ràtio d'endeutament recull els recursos aliens amb costos sobre el resultat d'explotació brut (REB) i els ingressos financers (inclosos els dividends). Per la seva banda, la càrrega financera consisteix en interessos per finançament que rebi, de nou, sobre el REB i els ingressos financers.

Indústria manufacturera

Ràtios de posició financera per al sector manufacturer

% sobre el resultat d'explotació brut (REB) + ingressos financers

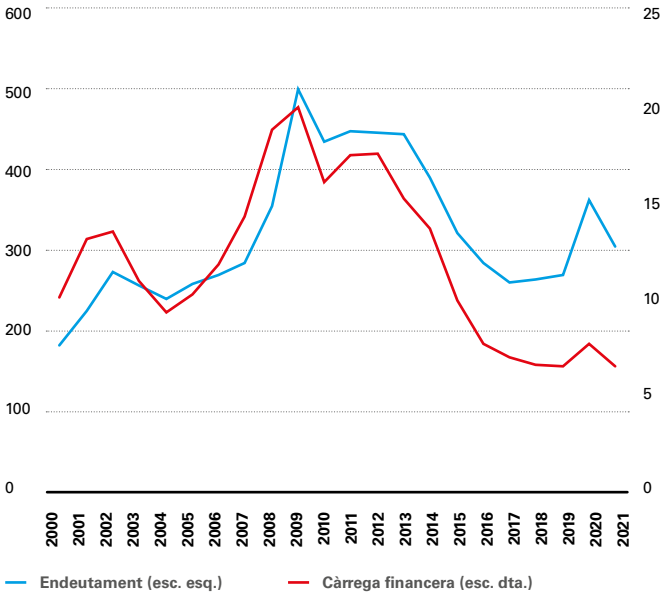

Any 2021	Endeutament	Càrrega financera
Act. professionals	1.441	29,0
Hoteleria	880	19,9
Construcció	963	19,2
Transport i logística	896	15,8
Activitat immobiliària	799	14,7
Oci i entreteniment	441	12,4
Total economia	618	12,2
Subministrament energia	605	9,2
Sector primari	473	8,0
Subministrament aigua i residus	398	8,0
Act. administratives	492	6,8
Educació	256	6,8
Indústria manufacturera	304	6,5
Informació	304	5,5
Comerç	262	5,2
Act. sanitàries	202	5,1
Indústria extractiva	194	3,9
Sector financer	-	-
Sector públic	-	-

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de la Central de Balanços del Banc d'Espanya.

La primera conclusió de la nostra anàlisi revela que la posició financera del sector manufacturer és saludable quan la comparem amb el conjunt de l'economia i, sobretot, amb altres sectors productius, tal com es resumeix al quadre anterior: tant la ràtio d'endeutament com la càrrega financera del sector es van situar al voltant de la meitat de les que suportava el conjunt de l'economia el 2021 (última dada disponible). En segon lloc, les dues ràtios s'han moderat de forma molt significativa en els últims anys en relació amb els nivells de dècades anteriors (vegeu el gràfic superior), sobretot en el cas de la càrrega financera, que, el 2021, es va apropar als mínims històrics.[8] En tercer lloc, cal assenyalar que el sector presenta una posició financera molt més saludable que en anteriors cicles de pujades de tipus d'interès: en els cicles de pujades de tipus del 2000 i del 2005, la càrrega financera superava el 10%, mentre que, en el breu cicle de pujades del 2011, va arribar a superar, fins i tot, el 17%. En definitiva, les dades del Banc d'Espanya suggereixen que el sector manufacturer no està excessivament exposat al tensionament actual de la política monetària i que, en qualsevol cas, es troba en millor posició que en anteriors cicles restrictius.

Malgrat que, en conjunt, el sector manufacturer parteix d'una posició financera saludable i no està gaire exposat a les pujades de tipus d'interès, algunes de les seves branques presenten una elevada càrrega financera

(8) L'última dada de la Central de Balanços anual és per a l'any 2021. La Central de Balanços Integrada ofereix dades trimestrals per a l'agregat sectorial «Indústria sense refinatge» (que inclou les indústries extractives i exclou la branca manufacturera de «Refinatge de petroli»), en què s'apunta que la càrrega financera i la ràtio d'endeutament de la indústria es van continuar moderant el 2022.

No obstant això, existeix una forta heterogeneïtat entre les diferents branques d'activitat que componen la indústria. Els següents quadres ens mostren la posició financera de les branques que componen la indústria el 2021, entre les quals destaca la fabricació de transports no automobilístics («altres transports»), que recull la producció de construcció naval, locomotores, aeronàutica, espacial i de vehicles militars, entre d'altres. Cal assenyalar que, històricament, la singularitat del seu model de negoci i de producció comporta nivells elevats d'endeutament i de càrrega financera. A més a més, les seves ràtios de posició financera no mostren una correlació significativa amb els cicles econòmics i financers.

Ràtios d'endeutament

Deute sobre REB + ingressos financers

Sector	2021	Pes*
Fab. altres transports	971	3,4
Confecció	540	1,2
Fab. material elèctric	489	3,5
Ind. cuir i calçat	452	1,2
Ind. auxiliar construcció	415	4,6
Ind. alimentació	370	14,9
Ind. fusta i suro	369	1,6
Fabricació begudes	355	4,1
Arts gràfiques	347	2,0
Indústria paper	332	3,1
Reparació maquinària	331	3,4
Indústria manufacturera	305	100
Indústria tèxtil	273	0,8
Fab. mobles	259	1,6
Fab. productes metàl·lics	252	9,8
Metal·lúrgia	248	4,3
Fab. productes informàtics	246	1,3
Ind. farmacèutica	203	4,6
Altres manufactures	190	1,4
Fab. maquinària	189	5,7
Fab. cautxú i plàstic	184	5,7
Ind. automòbil	182	10,2
Indústria química	133	7,7
Indústria tabac	106	0,8

Càrrega financera

Interessos sobre REB + ingressos financers

Sector	2021	Pes*
Fab. altres transports	24,9	3,4
Confecció	12,5	1,2
Ind. cuir i calçat	10,9	1,2
Ind. fusta i suro	9,9	1,6
Indústria paper	9,5	3,1
Metal·lúrgia	8,4	4,3
Ind. auxiliar construcció	8,3	4,6
Arts gràfiques	7,8	2,0
Fab. productes metàl·lics	7,5	9,8
Fab. material elèctric	7,3	3,5
Ind. alimentació	6,8	14,9
Indústria manufacturera	6,5	100
Indústria tèxtil	6,3	0,8
Fab. de mobles	5,8	1,6
Reparació maquinària	5,6	3,4
Fab. productes informàtics	5,4	1,3
Altres manufactures	4,9	1,4
Fabricació begudes	4,3	4,1
Fab. maquinària	4,1	5,7
Fab. cautxú i plàstic	4	5,7
Indústria farmacèutica	3,9	4,6
Indústria química	3,6	7,7
Ind. automòbil	3,1	10,2
Indústria tabac	0,1	0,8

Notes: L'anàlisi exclou el sector de refinatge. (*) Es tracta d'un repesat perquè el sector manufacturer representi el 100%.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de la Central de Balanços del Banc d'Espanya.

D'altra banda, destaca l'elevat endeutament que es percep a les indústries relacionades amb el sector de la moda, és a dir, les branques de confecció i de cuir i calçat, on la càrrega financera supera el 10% del resultat d'explotació i d'ingressos financers i la posició financera és la més delicada del sector manufacturer (sense el cas atípic de la fabricació d'altre material de transport). Pel que fa a la resta de branques d'activitat, és especialment ressenyable l'elevada càrrega financera que s'observa el 2021 en els casos de les indústries fustera, paperera, metal·lúrgica, auxiliar de la construcció i arts gràfiques, un conjunt d'indústries intensives en energia i, per tant, afectades també per la crisi energètica el 2022.[9]

[9] **Per a una anàlisi detallada dels sectors manufacturers més intensius en energia, consulteu l'article «L'encariment de l'energia i el seu impacte sobre la indústria manufacturera: quins sectors afecten més?», a l'*Informe Sectorial d'Indústria manufacturera* 2022.**

Indústria manufacturera

Finalment, és important tenir en compte que, sense les indústries de l'alimentació i de la fabricació de productes metàl·lics, dos sectors que mostren una ràtio d'endeutament i una càrrega financera més elevades, el pes de les branques més exposades en el total de la indústria és relativament modest: els cinc sectors amb una càrrega financera més elevada amb prou feines representen el 10% de l'índex de producció manufacturera.

Evolució de l'endeutament i de la càrrega financera de la indústria espanyola

A més de la foto estàtica, per conèixer la salut financera de les diferents branques manufactureres, també és útil observar com ha evolucionat el seu nivell d'endeutament i de càrrega financera en els últims anys. Els següents quadres, on s'ordenen les branques en funció de la variació entre el 2021 i la mitjana dels cinc anys anteriors a la pandèmia, recullen l'increment de l'endeutament i de la càrrega financera des del 2015.

Després de la fabricació de transports no automobilístics, les indústries relacionades amb la moda (confecció i cuir i calçat) són les que presenten una situació financera menys forta

Evolució de la ràtio d'endeutament de la indústria manufacturera espanyola

Deute sobre REB + ingressos financers

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021 *vs.* 2015-2019
Ind. cuir i calçat	223	201	191	216	243	637	451	236,3
Confecció	459	428	242	239	230	965	540	219,9
Fab. equipament elèctric	347	297	301	364	339	600	489	159,4
Reparació de maquinària	216	207	219	217	251	336	331	108,5
Fabricació de begudes	304	282	266	213	245	423	354	91,9
Ind. farmacèutica	131	130	181	158	144	133	202	53,5
Arts gràfiques	296	289	303	328	282	488	347	47,3
Fab. automòbils	178	150	123	131	159	184	182	33,4
Indústria manufacturera	320,4	284,8	260,8	264,1	270,2	361,6	304,9	24,8
Fab. maquinària i equipament	183	186	165	161	171	281	188	15,0
Indústria alimentació	384	354	361	387	362	413	381	11,1
Ind. auxiliar construcció	547	443	379	358	353	377	415	-1,5
Fab. cautxú i plàstic	186	177	191	193	193	195	183	-4,7
Ind. fusta i suro	487	393	338	362	313	481	368	-10,1
Fab. productes informàtics	316	279	260	240	244	289	246	-21,9
Fab. productes metàl·lics	302	282	271	267	279	371	251	-28,8
Indústria tèxtil	337	274	278	333	320	394	272	-36,3
Indústria química	217	179	135	151	163	178	132	-36,6
Fab. altre transport	999	1.486	1.168	950	573	1.157	971	-64,5
Altres manufactures	306	236	264	275	290	326	190	-84,5
Fab. mobles	624	415	298	280	264	354	258	-117,6
Metal·lúrgia	546	357	309	309	543	430	247	-165,4
Indústria del tabac	543	467	369	130	76	14	105	-211,8
Indústria del paper	265	284	292	365	332	12	7	-300,3

Nota: S'exclou de l'anàlisi la branca de refinatge.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de la Central de Balanços del Banc d'Espanya.

De nou, criden l'atenció les branques de confecció de peces de vestir i de cuir i calçat, que ja van destacar per la seva elevada ràtio d'endeutament i de càrrega financera el 2021 i que, a més a més, són les branques en què la posició financera s'ha deteriorat més en els últims anys. No hi ha dubte que es tracta d'un dels sectors més afectats pels efectes de la pandèmia, tant en termes de restriccions de negoci com d'enfonsament de la demanda i de canvi de model de negoci cap a la multicanalitat.

Tot i que amb menor mesura que les anteriors, també destaquen pel palanquejament dels últims anys les branques de fabricació d'equipament elèctric, reparació de maquinària, fabricació de begudes, indústria farmacèutica, arts gràfiques i automòbils, totes elles amb un repunt superior a la mitjana del conjunt del sector. Sense els casos de la indústria de l'automòbil i farmacèutica, es tracta de branques que han mostrat una ràtio d'endeutament elevada en els últims anys i que, a més a més, continua creixent després de la pandèmia.

Al costat contrari, destaquen la indústria del paper, la tabaquera, la metal·lúrgia i la de fabricació de mobles, entre altres branques que han reduït deute en els últims anys. Les dues primeres branques sempre han mantingut unes ràtios d'endeutament modestes, però la metal·lúrgia i la fabricació de mobles sí que van registrar unes ràtios de deute i de càrrega financera elevades en anys anteriors, molt per damunt de la mitjana, de manera que és especialment positiu l'enorme esforç de despalanquejament que van dur a terme en un any tan complicat com el 2021.

Evolució de la càrrega financera de la indústria manufacturera espanyola

Interessos per finançament rebut sobre REB + ingressos financers

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021 *vs.* 2015-2019
Ind. cuir i calçat	10,0	7,8	6,5	6,9	6,9	12,8	10,9	3,3
Confecció	17,9	13,2	7,0	7,1	5,2	14,8	12,5	2,4
Ind. farmacèutica	3,2	3,2	3,2	2,7	2,5	2,5	3,9	0,9
Indústria paper	12,2	10,8	8,4	8,0	7,7	10,7	9,5	0,1
Fabricació begudes	6,7	4,6	4,4	3,6	3,6	5,5	4,3	-0,3
Ind. automòbil	5,1	4,3	2,4	2,6	2,7	3,7	3,1	-0,3
Fab. cautxú i plàstic	5,8	4,6	4,4	4,1	4,2	4,3	4,0	-0,6
Fab. maquinària	6,4	5,2	4,4	4,1	4,0	7,5	4,1	-0,7
Indústria química	5,7	4,6	3,9	4,1	3,6	5,4	3,6	-0,8
Indústria manufacturera	9,9	7,7	7	6,6	6,5	7,7	6,5	-1,0
Reparació maquinària	9,6	8,8	6,5	5,6	6,1	6,9	5,6	-1,7
Arts gràfiques	11,4	9,8	9,1	9,4	8,2	12,0	7,8	-1,8
Ind. alimentació	13,2	8,5	7,5	7,7	6,6	7,3	6,8	-1,9
Ind. fusta i suro	17,7	13,0	10,3	10,4	7,8	11,8	9,9	-1,9
Fab. productes metàl·lics	12,5	10,0	9,0	8,0	8,4	9,8	7,5	-2,1
Fab. material elèctric	12,1	9,6	7,8	10,0	8,4	11,7	7,3	-2,3
Ind. auxiliar construcció	19,0	12,2	9,0	8,4	7,1	8,4	8,3	-2,8
Altres manufactures	12,5	6,9	7,5	7,2	7,6	7,2	4,9	-3,4
Indústria tèxtil	13,6	9,3	8,5	9,5	8,0	8,5	6,3	-3,5
Fab. productes informàtics	13,5	8,5	7,8	7,4	7,6	7,0	5,4	-3,6
Fab. altres transports	24,1	34,7	37,5	27,9	21,4	14,7	24,9	-4,2
Fab. de mobles	22,1	13,4	9,1	7,7	6,5	7,5	5,8	-6,0
Metal·lúrgia	17,6	12,7	14,8	13,1	22,4	20,2	8,4	-7,7
Indústria tabac	25,8	22,1	19,4	4,5	0,2	0,2	0,1	-14,3

Nota: S'exclou de l'anàlisi la branca de refinatge.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de la Central de Balanços del Banc d'Espanya.

Indústria manufacturera

Les branques de la metal·lúrgia i de la fabricació de mobles no solament destaquen per haver reduït el seu deute en els últims anys, sinó pel gran esforç de despalanquejament que han dut a terme

Pel que fa a la càrrega financera, a més dels casos de les branques relacionades amb el sector de la moda ja comentats, destaca el lleuger augment registrat a la indústria farmacèutica, tot i que és cert que la seva càrrega financera no destaca en el context del sector manufacturer (amb prou feines representava el 3,9% dels resultats d'explotació i dels ingressos financers el 2021).

El que crida més l'atenció de l'evolució de la càrrega financera és que, sense el cas de la indústria paperera, la major part de les branques que van exhibir una càrrega financera superior a la de la mitjana del sector el 2021 han estat les que més l'han reduït en relació amb els anys anteriors. En aquest sentit, els alleujaments més destacables en el pagament d'interessos es produeixen a la metal·lúrgia, la fabricació de mobles, la fabricació d'altres transports i la fabricació de productes informàtics.

Conclusions

En balanç, sembla clar que, en aquesta ocasió i en conjunt, la indústria manufacturera està afrontant un context de pujades de tipus des d'una situació de relativa fortalesa. No obstant això, la lectura per branques d'activitat permet destacar algunes indústries que sí que presenten una major sensibilitat a les pujades de tipus d'interès, ja que les seves ràtios d'endeutament es trobaven en nivells relativament elevats just abans del procés de pujades del BCE, tot i que aquestes branques amb prou feines representen el 10% del total del sector. Entre aquestes branques, destaquen les indústries de confecció i de cuir i calçat, relacionades amb el sector de la moda, colpejat amb especial virulència després de l'impacte de la pandèmia. Pel que fa a la resta de branques, s'observa una posició financera de fortalesa, de manera que l'impacte de la pujada de tipus d'interès sobre elles serà més contingut.

Inflació en primeres matèries i en béns intermedis

Així ha condicionat la indústria l'increment de costos

L'episodi inflacionista que viu l'economia espanyola ha tingut l'origen en un important xoc de costos. Tot i que el focus s'ha centrat en l'alça dels preus de les primeres matèries energètiques i agrícoles, des de mitjan 2021, un gran nombre de primeres matèries i de béns intermedis clau en multitud de processos de producció també s'han encarit de forma ostensible. Aquest article mostra com l'encariment d'aquests productes ha afectat els costos operatius de la indústria manufacturera, que s'ha vist obligada a transmetre una part d'aquest increment als seus clients per no comprometre la seva viabilitat econòmica.

La indústria manufacturera és, tradicionalment, el sector més exposat a un context d'encariment dels costos intermedis com l'actual. Segons les dades de la Comptabilitat Nacional, el valor dels consums intermedis de la indústria manufacturera el 2019 equivalia al 75% dels seus ingressos.[10] En altres paraules, de cada 100 euros de facturació, les empreses del sector en dedicaven 75 euros a comprar els productes intermedis que necessitaven per operar.

A més a més, des de mitjan 2021, la magnitud de l'increment de preus que ha afrontat la indústria ha estat excepcional. Segons les dades de l'índex de preus d'importació de productes industrials (IPRIM), els preus de les compres de productes energètics es van duplicar en relació amb el 2019. Més enllà de l'energia, el preu de les importacions de béns intermedis no energètics va créixer un gens menyspreable 28% en relació amb el 2019.

⑩ Al sector serveis, aquest valor se situa en el 38% i, al sector primari, en el 45%, molt per sota del cas de la indústria manufacturera.

Indústria manufacturera

Índex de preus d'importació de productes industrials (IPRIM)

Índex (100 = 2015)

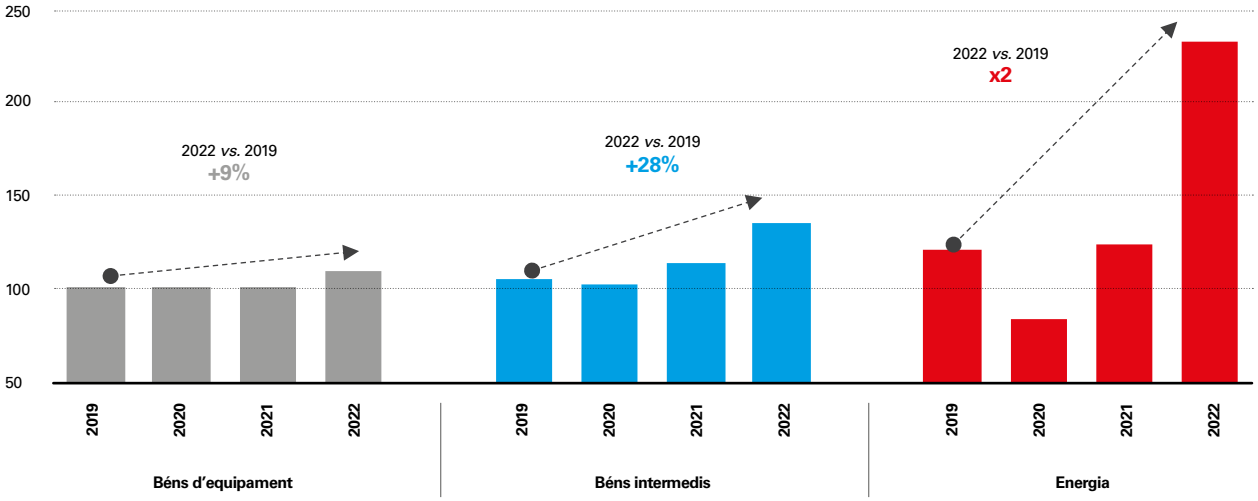

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

Evolució dels ingressos i dels costos a la indústria

En suma, la indústria va haver de pilotar un escenari especialment advers durant el 2022. Per avaluar l'impacte que ha tingut l'encariment dels béns intermedis sobre el sector, recorrem a la base de dades de venda de grans empreses i de pimes de l'Agència Tributària (AEAT), en què tenim informació dels ingressos, tant reals com nominals, dels consums intermedis i de la retribució dels assalariats.[11,12]

Segons les dades de l'AEAT, la despesa en consums intermedis de la indústria manufacturera el 2022 es va situar el 25,4% per damunt de la de l'any 2019. Aquest increment va ser esperonat per un augment de les compres domèstiques (el +26,9% en relació amb el 2019), que van créixer més que les importacions (el +22,2%). Això s'ha degut, probablement, a dos factors: (i) un efecte substitució arran de l'encariment dels productes importats, que hauria empès la indústria a buscar alternatives domèstiques amb preus més moderats, la qual cosa va incrementar el volum de compres interiors, i (ii) la repercussió de l'encariment de les importacions sobre l'alça dels preus dels productes intermedis domèstics.

La indústria espanyola ha hagut d'incrementar els preus de venda per compensar, pel costat dels ingressos, la pressió dels costos

⑪ Aquestes dades són una de les múltiples fonts d'informació de les quals es nodreix l'INE per calcular l'estadística de Comptabilitat Nacional.

⑫ Per a l'anàlisi de la indústria manufacturera, excloem la branca d'activitat de Coqueries i refinatge de petroli, ja que els ingressos comptabilitzats són inferiors a les despeses (compres i retribució d'assalariats) en 11 dels 13 anys de la sèrie històrica disponible, la qual cosa podria indicar que les variables del sector no serien totalment comparables.

Atesos aquests increments tan apreciables dels consums intermedis, la indústria ha hagut d'adoptar una estratègia d'increment de preus de venda per compensar, pel costat dels ingressos i almenys en part, la pressió dels costos. Precisament, això és el que revelen les dades. Entre el 2019 i el 2022, els ingressos de la indústria manufacturera van créixer el 21,3%, gràcies al fet que els preus de venda es van incrementar el 19,8% i al fet que aquest increment de preus es va dur a terme sense danyar en excés el volum de vendes, que es va situar l'1,2% per damunt del 2019. Cal dir que, en un escenari hipotètic en què els preus no s'haguessin incrementat tant, presumiblement el volum de vendes hauria crescut apreciablement més.

Evolució dels consums intermedis i dels ingressos operatius de la indústria manufacturera des del 2019 *

Consums intermedis
Contribució a la variació en relació amb el 2019 (p. p.)

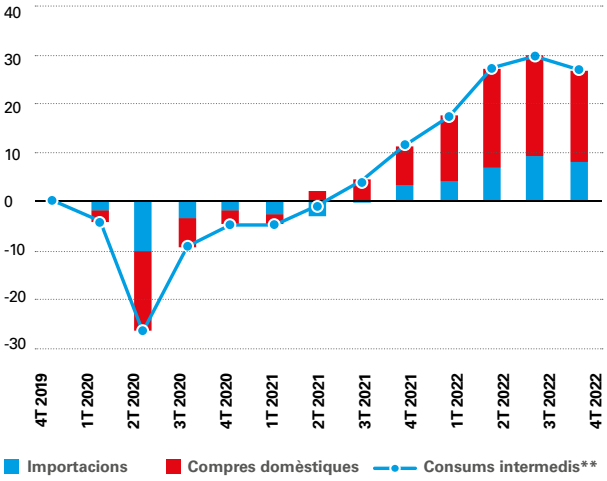

Ingressos operatius
Contribució a la variació en relació amb el 2019 (p. p.)

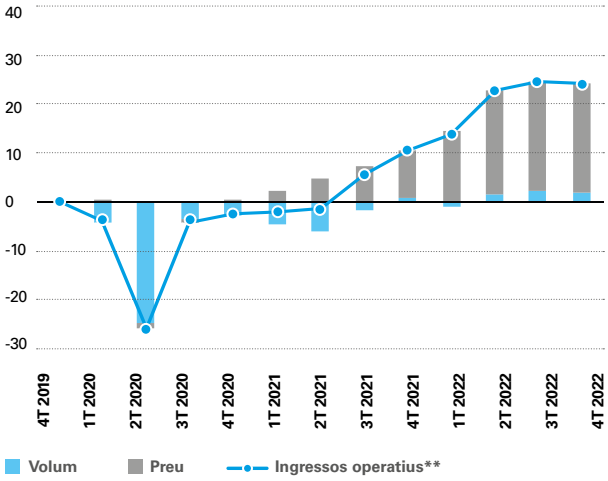

Notes: (*) Exclou la branca d'activitat de Coqueries i refinatge de petroli. (**) % de variació en relació amb el mateix període del 2019.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'AEAT.

Evolució dels beneficis de la indústria espanyola

Per analitzar de forma correcta les implicacions de l'entorn de costos actual sobre la indústria manufacturera, és rellevant que calculem l'efecte de la dinàmica de despeses i d'ingressos sobre una mesura dels beneficis bruts del sector.[13]

Com es pot observar al gràfic de la pàgina següent, el benefici brut del conjunt de la indústria manufacturera es va situar lleugerament per damunt del nivell del 2019, en l'1,5% (600 milions d'euros més). Malgrat ser un increment modest, atès el context d'increment de costos viscut, és un símptoma positiu que la indústria hagi aconseguit sostenir el nivell de beneficis. El gran encariment de les compres domèstiques i de les importacions va comportar un increment de costos de 89.700 milions d'euros. A més a més, la retribució dels assalariats del sector es va incrementar en 3.400 milions, a causa d'un augment de la retribució mitjana per empleat del 7,2% entre el 2019 i el 2022 i del manteniment gairebé inalterat del nombre de llocs de treball (el +0,2%).

[13] **Aproximem el benefici brut del sector com vendes totals menys consums intermedis i costos salarials.**

Indústria manufacturera

El sector industrial espanyol va aconseguir mitigar l'increment de costos i sostenir el nivell de beneficis, en detriment de la competitivitat

Gràcies a l'estratègia de preus exposada més amunt, el sector va aconseguir mitigar l'increment de costos (compres i salaris), que van augmentar en 93.100 milions d'euros en relació amb el 2019. En concret, els ingressos van augmentar en 600 milions d'euros més que les despeses, gràcies, principalment, al fet que l'augment dels preus de venda va propiciar que els ingressos s'incrementessin en 88.500 milions d'euros, mentre que el major volum de vendes va generar 5.200 milions.

Així i tot, en un context en què la inflació acumulada des del 2019 ha estat de l'11,4%, l'augment dels beneficis assolit pel conjunt de la indústria manufacturera en el mateix període (amb prou feines l'1,5%) ha patit un deteriorament important en termes reals.

Contribució al creixement dels beneficis bruts a la indústria manufacturera des del 2019*

Milers de milions d'euros

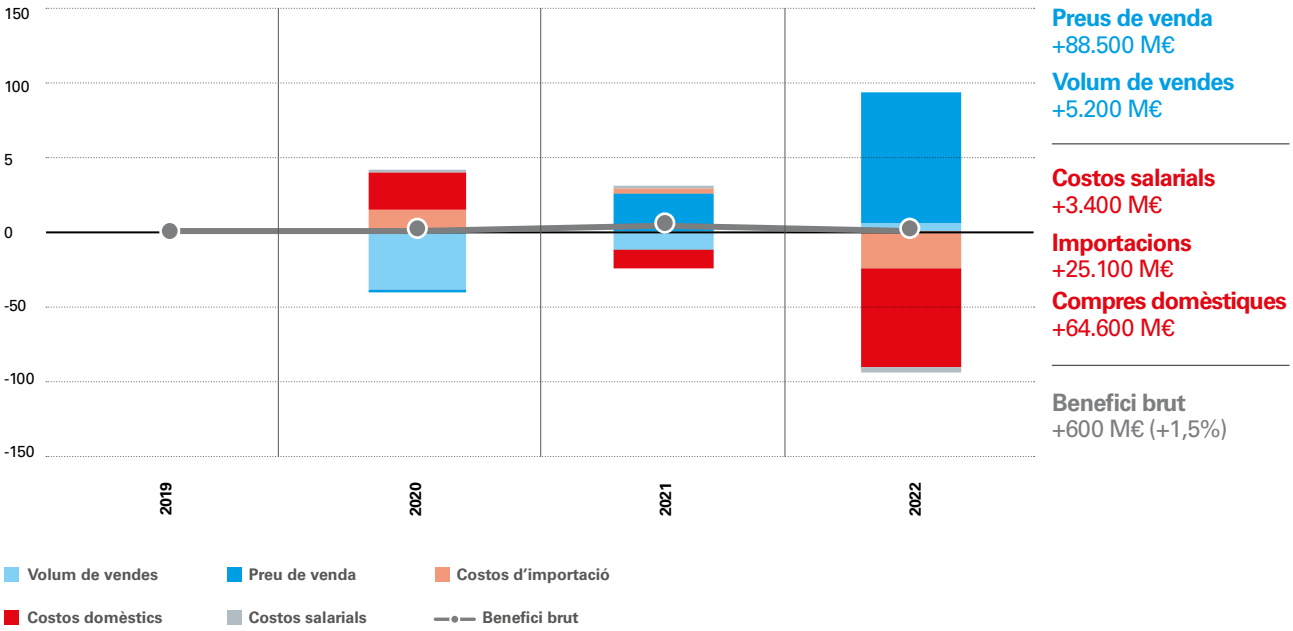

Nota: (*) Exclou la branca d'activitat de Coqueries i refinatge de petroli.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'AEAT.

Estat de salut de la indústria espanyola

Finalment, per valorar la salut econòmica del sector, analitzem els marges de negoci de la indústria. Amb les dades de l'AEAT, podem calcular la ràtio de benefici brut sobre ingressos operatius (similar al marge brut), que reflecteix la proporció dels ingressos totals de la indústria que es transformen en benefici.

Tal com es mostra al gràfic següent, el marge brut de la indústria manufacturera va caure de forma considerable el 2022, malgrat el fort augment dels preus de venda al sector (el +19,8% des del 2019). En concret, es va situar en el 8,0%, un nivell 1,6 p. p. inferior al del 2019, la qual cosa, en termes relatius, implica una caiguda del 16,3%, el registre més baix des que tenim dades disponibles (des de l'any 2010). Aquesta caiguda es fonamenta en el fet que la proporció d'ingressos dedicada a sufragar la compra de béns intermedis es va incrementar de manera considerable (va ascendir al 82,9%, 2,7 p. p. més que el 2019).

Marge brut de la indústria manufacturera*

Ràtio de benefici brut sobre ingressos (%)

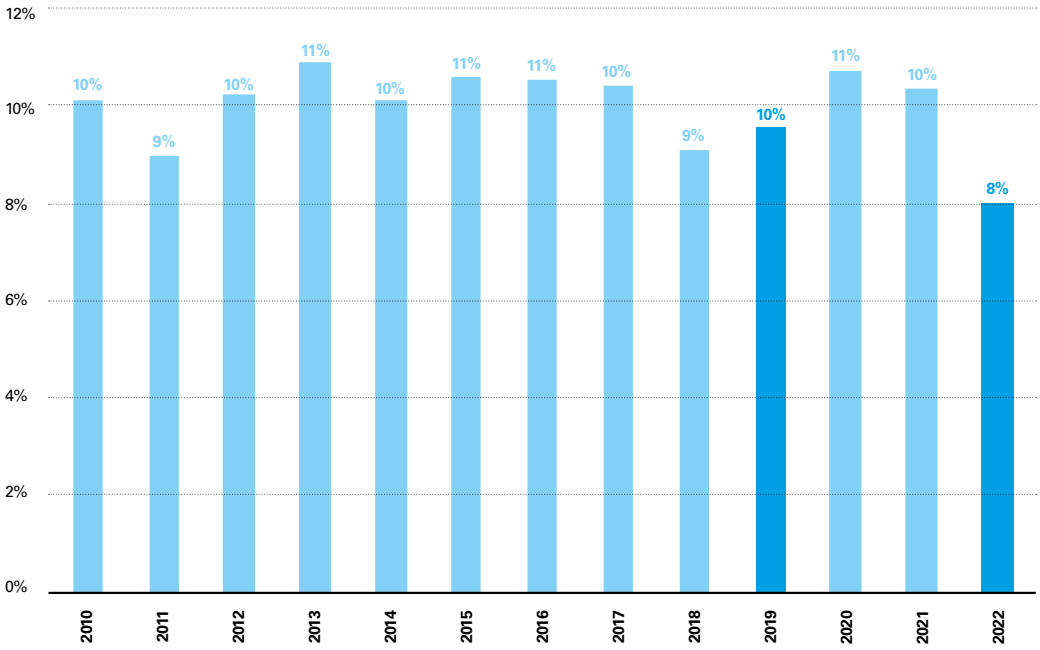

Nota: (*) Exclou la branca d'activitat de Coqueries i refinatge de petroli.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'AEAT.

Així i tot, el marge brut de la indústria manufacturera va caure de forma considerable el 2022, amb un repartiment de l'increment de costos entre compradors, empleats i accionistes

L'anàlisi realitzada posa en relleu que el gran augment de preus escomès per la indústria ha aconseguit contenir l'enfonsament dels marges del sector, tot i que ha quedat lluny de compensar per complet l'impacte de l'alça dels costos. També s'evidencia que l'impacte del fort increment de costos s'ha repartit entre compradors (mitjançant l'augment substancial dels preus de venda), empleats (mitjançant la caiguda dels salaris reals pagats a la indústria) i accionistes (mitjançant la caiguda dels resultats de les empreses mesurats en termes reals).

L'impacte dels colls d'ampolla a la indústria espanyola

L'impacte dels colls d'ampolla a la indústria espanyola

Les disrupcions en les cadenes globals de subministraments, presents als mercats des del final del 2020 per la reactivació de la demanda després de les pitjors fases de la pandèmia i, més tard, pels efectes de la guerra a Ucraïna i per la persistència de la COVID-19 a Àsia, van condicionar l'activitat en algunes branques manufactureres al llarg de la segona meitat del 2021 i, sobretot, el 2022. En alguns sectors, els episodis més intensos de dificultats en el comerç internacional van obligar a retallar la producció de manera puntual o, fins i tot, a paralitzar-la. Com és lògic, van patir més les indústries més dependents de la importació de primeres matèries o de béns intermedis per als seus processos productius, així com les indústries amb cadenes de valor més complexes.

Segons les dades de l'enquesta trimestral de sentiment empresarial elaborada per la Comissió Europea,[14] la proporció d'empreses que van reportar escassetat de materials o d'equipament es va situar en el 22,0% en la segona meitat del 2021 i en el 26,4% el 2022. En els dos casos, es tracta de registres molt superiors a la mitjana històrica (del 5,3% entre el 1995 i el 2019). Així, doncs, sense cap mena de dubte, la indústria manufacturera es va veure clarament afectada per les disrupcions en la cadena global de subministraments, tot i que les primeres dades del 2023 suggereixen que els problemes de proveïment s'estan alleujant.

Entre les branques que van experimentar una escassetat relativament important de subministraments el 2022 (vegeu la taula de la pàgina següent), **destaquen la fabricació de paper, de productes metàl·lics, de productes informàtics, d'equipament elèctric** i, sobretot, **de vehicles de motor**, pel retard en l'enviament de peces metàl·liques i per l'escassetat de microxips o de semiconductors, de vital importància per a la fabricació dels nous models, la producció dels quals és relativament inelàstica. Es tracta de productes de contingut tecnològic baix/mig baix (paper, productes metàl·lics) i alt/mig alt (productes informàtics, material i equipament elèctric, vehicles de motor).

Entre les branques que van experimentar una escassetat relativament important de subministraments el 2022, destaquen la fabricació de paper, els productes metàl·lics, els productes informàtics, l'equipament elèctric i els vehicles de motor

(14) S'analitza la proporció d'empreses que van assenyalar l'escassetat de materials o d'equipament com un factor limitant de la producció. L'última dada disponible, corresponent al 1T 2023, ha estat relativament favorable, amb pocs sectors reportant més tensions: alimentació, begudes, tèxtil i farmàcia.

Empreses que reporten un descens de la producció a causa de l'escassetat de materials

(% sobre el total d'empreses)

Evolució a la indústria manufacturera

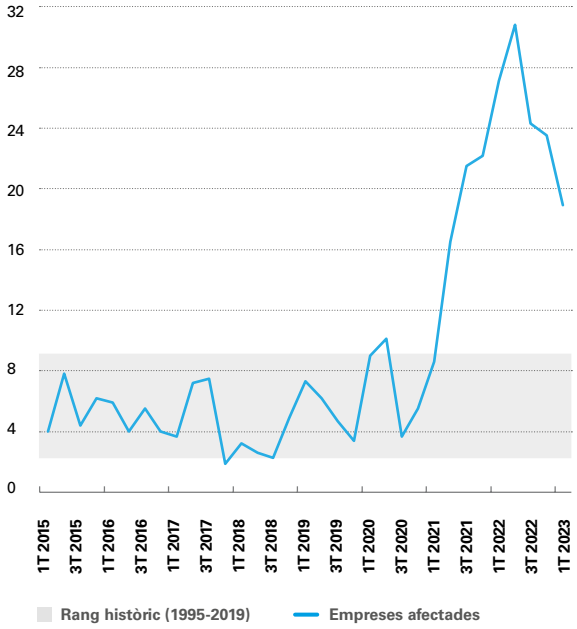

	2019	2022	Última dada: 1T 2023	Var. *vs.* 2023
Indústria d'automoció	17,6	76,1	71,0	-5
Fabricació de productes metàl·lics	6,4	36,7	32,7	-4
Fabricació de begudes	1,4	26,6	31,8	5
Fabricació de material elèctric	2,8	39,3	17,6	-22
Indústria de l'alimentació	2,4	11,9	16,8	5
Arts gràfiques	1,7	25,1	16,0	-9
Indústria tèxtil	4,3	8,6	15,2	7
Fabricació farmacèutica	12,4	10,6	14,1	4
Material de transport (no auto)	0,1	33,2	13,6	-20
Fabricació de productes informàtics	11,7	40,4	11,5	-29
Fabricació de productes plàstics	1,3	18,2	11,3	-7
Fabricació de maquinària	1,9	19,3	11,0	-8
Indústria química	5,4	15,8	10,7	-5
Reparació i instal·lació de maquinària	2,1	33,6	6,0	-28
Indústria del paper	3,6	43,1	5,9	-37
Metal·lúrgia	5,8	12,0	1,0	-11
Fabricació de mobles	1,1	4,5	0,6	-4
Indústria del ciment	2,6	17,6	0,6	-17
Indústria fustera	20,2	23,4	0,3	-23
Total indústria manufacturera	5,4	26,4	18,9	-8

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de la Comissió Europea.

Quantificació de la caiguda de les importacions a Espanya pels colls d'ampolla

Per analitzar la magnitud de l'impacte dels colls d'ampolla sobre la indústria espanyola, recorrem a les dades de volum d'importacions registrades a Duanes i desagregades per branques d'activitat de la indústria manufacturera. D'aquesta manera, podem analitzar en quina mesura els cinc sectors que hem identificat com especialment afectats van reduir el volum de compres a l'exterior, presumiblement arran de les disrupcions en la cadena global de subministraments.

El gràfic que es reprodueix a la pàgina següent resumeix com s'han comportat les importacions en aquestes branques des del 2019. En primer lloc, destaca el comportament de les importacions de la indústria informàtica, que van créixer de manera significativa el 2020 (el +20% anual), gràcies a la demanda generada pel gran avanç de la digitalització, forçat per la pandèmia en molts sectors productius (adaptació a l'*e-commerce* i als sistemes de teletreball). No obstant això, el 2022, durant l'anomenada «crisi dels microxips», es van patir els efectes més visibles de les disrupcions al mercat de semiconductors, de manera que **la indústria informàtica va passar a ser un dels sectors més afectats pels colls d'ampolla** i les seves importacions van arribar a caure al voltant del 50% en relació amb el 2019.

Indústria manufacturera

També destaca el comportament de l'automoció, que és la branca que va reportar més problemes de falta de subministraments, a causa, en bona part, de l'escassetat de semiconductors. Així, **la caiguda de les importacions del sector automobilístic el 2022 també va ser considerable** i es va situar el 21% per sota del nivell del 2019. En particular, els components i les peces de vehicles van ser els productes que més van patir l'impacte dels colls d'ampolla el 2022, i la seva importació, clau per al correcte funcionament de les fàbriques a Espanya, va arribar a caure el 24% en relació amb el 2019. A més a més, les importacions de vehicles acabats també van quedar molt afectades i van registrar una caiguda del 20% en relació amb el 2019, tot i que van millorar relativament la seva posició de l'any anterior (el 2021, les importacions van caure el 32% en relació amb el 2019).

Finalment, **les importacions de la indústria de fabricació de productes metàl·lics també van patir els efectes dels colls d'ampolla**. En aquest cas, el 2022, la caiguda del 8,5% es va associar directament a la guerra a Ucraïna i a les sancions comercials a Rússia, un dels principals productors de minerals metàl·lics del món. Pel que fa a la resta de branques exposades, malgrat l'elevada proporció d'empreses que van reportar problemes de desproveïment, no s'observen caigudes del volum d'importacions.

Importacions per branques d'activitat

Índex (100 = 2019)

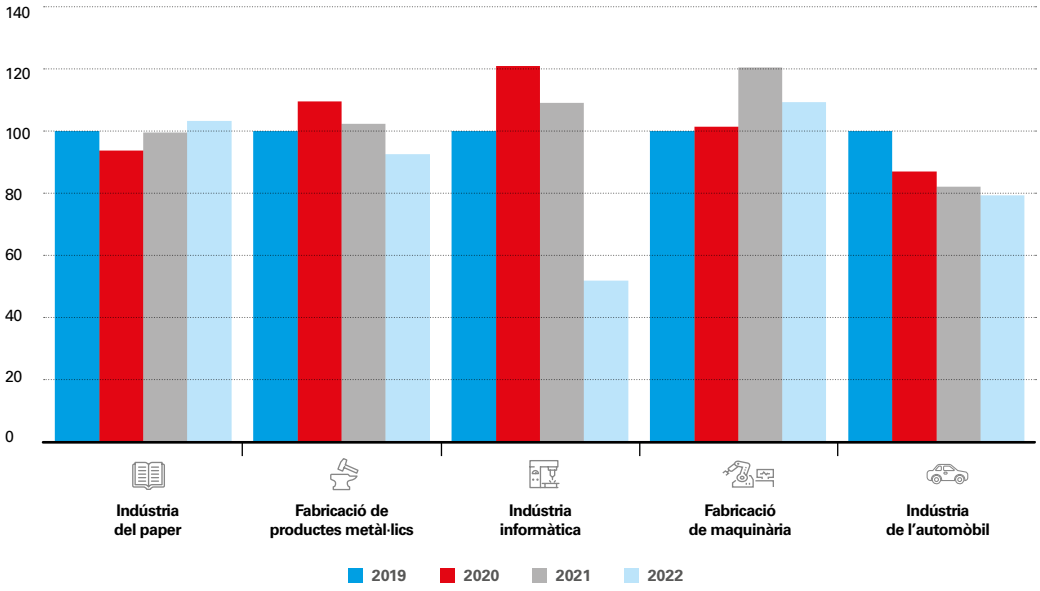

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de DataComex.

Els components i les peces de vehicles van ser els productes que més van patir l'impacte dels colls d'ampolla el 2022, i la seva importació, clau per al correcte funcionament de les fàbriques a Espanya, va caure

La dependència de la indústria manufacturera d'Àsia continua sent elevada

Com ja hem apuntat a l'inici, una bona part de les disrupcions en la cadena global de subministraments es va originar per la pandèmia i, molt especialment, per la manera que va tenir la Xina d'afrontar-la. La seva política de COVID zero, implementada fins al començament del 2023, va comportar llargs confinaments de la població i limitacions de la mobilitat a les grans ciutats, amb les conseqüents dificultats als serveis de transport i als centres de producció. A causa de l'enorme exposició de la indústria internacional al mercat xinès i dels problemes i de les tensions comercials que ha implicat en els últims anys,[15] s'ha tornat a posar sobre la taula el debat sobre la necessitat de relocalitzar els processos productius i de diversificar els proveïdors per diversificar també els riscos de proveïment de la indústria.

Malgrat que es tracti d'una estratègia lògica en termes teòrics, l'anàlisi de la tendència més recent del sector suggereix que aquest canvi en el *mix* de proveïdors no s'està donant, sinó tot el contrari. Si centrem la nostra anàlisi en les importacions de components electrònics del conjunt de la UE, on els colls d'ampolla han estat molt intensos, observem una enorme concentració de les importacions de la Xina, que van continuar augmentant el 2022. Tal com s'observa al gràfic de la pàgina següent, del total d'importacions de components electrònics de la UE, el 85% va provenir de la Xina, la qual cosa representa un augment considerable si el comparem amb el pes del país asiàtic el 2019, que va ser del 66%. Aquesta major rellevància de la Xina s'ha donat a costa d'una pèrdua de quota de la resta de principals subministradors de la UE, tant en el cas dels occidentals (principalment, els EUA) com dels països emergents del sud-est asiàtic (especialment Vietnam, Malàisia i Tailàndia).

15 Vegeu el Focus «UE i la Xina: mapes d'una interdependència estratègica», publicat a l'*Informe Mensual* del maig del 2022.

Importacions de components electrònics a la UE

% sobre el total

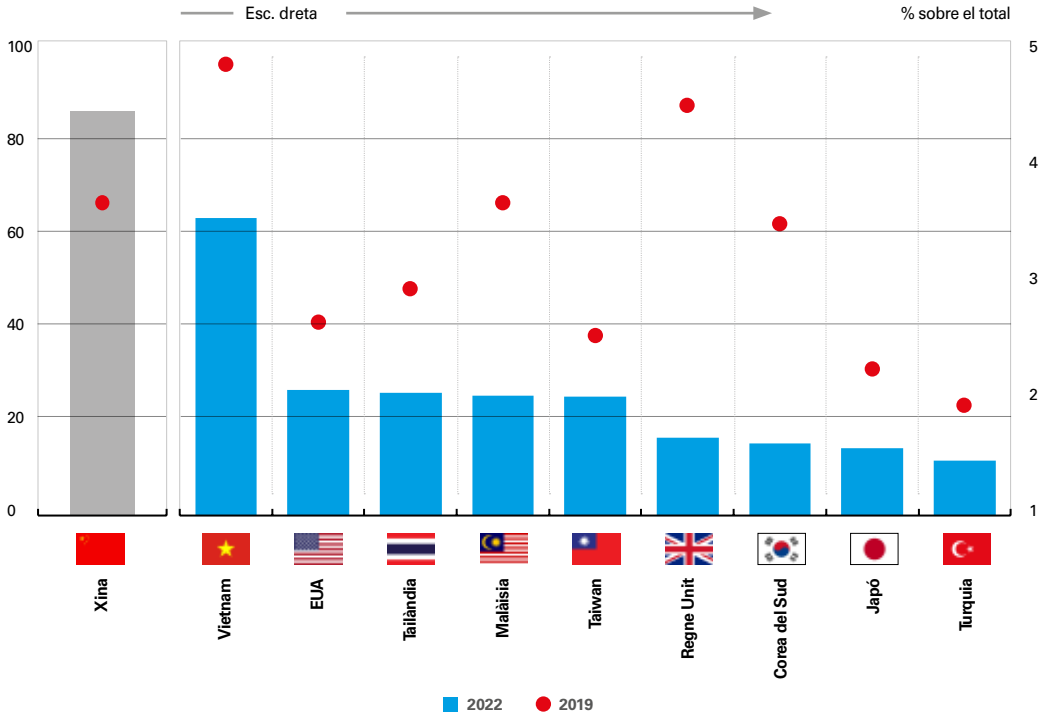

Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'Eurostat.

Perspectives positives per al 2023

Tot i que aquesta major concentració de les importacions xineses podria ser un factor de risc si les disrupcions en la cadena global de subministraments continuessin sent elevades, la majoria dels indicadors que aproximen la intensitat dels colls d'ampolla mostren una remissió clara des del final del 2022. Per exemple, els índexs de costos dels contenidors, que recullen les cotitzacions i la gestió de les tarifes per a transitaris i transportistes per a la càrrega internacional i que representen un *proxy* de la facilitat per transportar mercaderies a nivell internacional, es troben, des del començament d'enguany en nivells similars als de 2019. També l'índex de pressions sobre les cadenes globals de subministraments que elabora mensualment la Reserva Federal de Nova York[16] se situa per sota de 0 (és a dir, per sota de la seva mitjana a llarg termini) i, al març del 2023, es va col·locar en mínims des de l'agost del 2009.

La majoria dels indicadors que aproximen la intensitat dels colls d'ampolla mostren una remissió clara des del final del 2022

⑯ ***El Global Supply Chain Pressure Index*** **(GSCPI) integra una sèrie de mètriques d'ús comú amb l'objectiu de proporcionar un resum complet de les possibles interrupcions de la cadena de subministraments. Els costos de transport global es mesuren utilitzant dades del Baltic Dry Index (BDI) i de l'índex HARPEX, així com dels índexs de costos de transport aeri de l'U.S. Bureau of Labor Statistics. El GSCPI també utilitza diversos components relacionats amb la cadena de subministraments de les enquestes de l'índex de gerents de compres (PMI).**

Pressions sobre les cadenes globals de subministraments
Índex

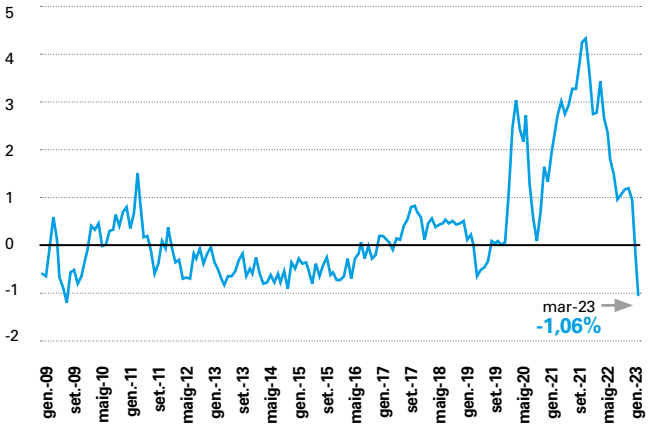

Nota: La mitjana de l'índex és 0.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades del GSCPI de la Fed de Nova York.

Cost dels contenidors
Dòlars per contenidor de 40 peus

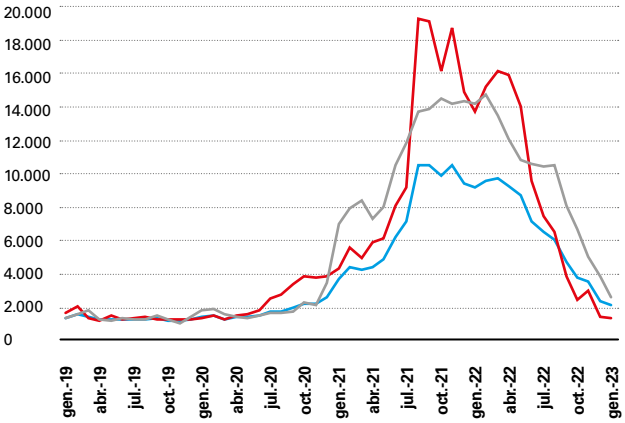

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de Freightos, via Refinitiv.

En balanç, els colls d'ampolla han estat un problema significatiu per a algunes branques de la indústria manufacturera espanyola, amb un impacte especialment localitzat sobre la indústria de l'automòbil i sobre els fabricants de productes informàtics. Malgrat les enormes dificultats que han comportat per a aquestes indústries, la concentració de la Xina com a proveïdor de productes electrònics continua creixent, de manera que la nostra exposició continua sent notòria. No obstant això, els factors que han generat la disrupció en la cadena de subministraments s'estan alleujant, sobretot després de la reobertura al comerç de la Xina. De cara al 2023, esperem que la millora de les condicions es consolidi, de manera que la indústria manufacturera deixarà enrere un dels principals llastos dels dos últims anys i, per tant, rebrà una important palanca de creixement.

Indústria manufacturera

Principals indicadors del sector manufacturer

Variació anual, llevat que s'indiqui el contrari

	Mitjana 2000-2007	Mitjana 2008-2014	Mitjana 2015-2019	2020	2021	2022	2023	Data de l'última dada	Tendència
Indicadors d'activitat									
PIB total economia	3,7	-0,9	2,8	-11,3	5,5	5,5	3,8	1T 2023	
VAB indústria manufacturera	1,9	-3,0	2,4	-15,4	8,9	3,8	5,0	1T 2023	
Índex de producció industrial: indústria manufacturera	1,4	-4,6	2,4	-10,3	8,3	2,4	1,9 (*)	març-23	
Índex de producció industrial: agroalimentària	1,8	-0,4	1,0	-5,7	6,0	1,6	-0,4 (*)	març-23	
Índex de producció industrial: automoció	1,6	-4,5	3,1	-18,8	-1,1	8,2	14,0 (*)	març-23	
Índex de xifra de negocis: indústria manufacturera	5,5	-2,7	3,0	-12,0	16,0	21,5	9,8 (*)	febr.-23	
Índex de xifra de negocis: agroalimentària	4,1	0,8	2,7	-4,1	8,9	19,5	19,2 (*)	febr.-23	
Índex de xifra de negocis: automoció	4,7	-1,3	5,1	-10,5	-2,8	12,6	26,8 (*)	febr.-23	
Indicadors de demanda									
Matriculacions de turismes	1,0	-7,5	8,3	-32,3	1,0	-5,4	33,7 (*)	abr.-23	
Matriculacions de vehicles de càrrega	3,5	-8,5	13,5	-25,9	-2,7	-17,3	24,4 (*)	abr.-23	
Mercat laboral									
Afiliats total economia	3,5	-2,1	3,1	-2,1	2,5	3,9	3,0	abr.-23	
Afiliats indústria manufacturera	-	-3,6	1,8	-2,1	1,3	2,3	1,5	abr.-23	
Ocupats total economia	4,2	-2,4	2,7	-2,9	3,0	3,1	1,8	1T 2023	
Ocupats indústria manufacturera	-	-5,3	3,1	-2,6	-0,3	3,4	4,6	1T 2023	
Taxa temporalitat total economia (% d'assalariats)	32,6	25,0	26,2	24,0	25,1	21,2	17,3	1T 2023	
Taxa temporalitat ind. manufacturera (% d'assalariats)	-	17,3	20,7	17,1	17,6	13,2	8,9	1T 2023	
Sector exterior									
Exportacions indústria manufacturera	-	8,6	4,0	-10,2	19,2	23,0	13,8 (*)	febr.-23	
Exportacions agroalimentària	-	9,2	5,7	4,2	12,5	17,0	12,0 (*)	febr.-23	
Exportacions automoció	-	7,0	4,8	-14,0	3,4	13,5	23,1 (*)	febr.-23	
Importacions indústria	-	4,2	5,5	-11,2	20,5	23,2	5,2 (*)	febr.-23	
Importacions agroalimentària	-	4,2	4,5	-6,0	14,8	26,6	16,7 (*)	febr.-23	
Importacions automoció	-	7,4	6,9	-23,1	8,7	23,9	22,7 (*)	febr.-23	
Saldo indústria manufacturera (% del PIB)	-	0,0	0,1	0,1	-0,2	-0,2	-0,2 (*)	4T 2022	
Saldo agroalimentària (% del PIB)	-	0,2	0,5	1,0	1,0	0,9	0,9 (*)	4T 2022	
Saldo automoció (% del PIB)	-	1,2	0,9	1,2	1,0	0,7	0,7 (*)	4T 2022	
Finançament									
Saldo viu de crèdit a activitats productives	17,8	-4,4	-4,5	7,6	-0,7	-1,1		4T 2022	
Taxa de morositat d'activitats productives (%)	1,0	11,9	10,0	5,0	4,8	4,2		4T 2022	
Saldo viu de crèdit a la indústria manufacturera	9,4	-2,9	-1,5	7,1	-0,8	3,1		4T 2022	
Taxa de morositat de la indústria manufacturera (%)	1,5	7,3	7,9	4,8	4,4	3,7		4T 2022	

Notes: Les dades del 2021 es comparen amb les del mateix període del 2019. Per als indicadors marcats amb (*), el valor del 2023 correspon a la variació acumulada fins a l'última dada disponible; per a la resta d'indicadors, es mostra la variació de l'última dada disponible. El sol indica un creixement superior a la mitjana del 2015-2019 menys un quart de desviació estàndard; el sol amb núvol indica un creixement superior a la mitjana del 2015-2019 menys una desviació estàndard; el núvol indica un creixement negatiu o un creixement superior a la mitjana del 2015-2019 menys dues desviacions estàndards, i la pluja indica un creixement inferior a la mitjana del 2015-2019 menys dues desviacions estàndards.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE, de Datacomex, de l'ANFAC, del Ministeri de Seguretat Social i del Banc d'Espanya.

CaixaBank Research

Els *Informes Sectorials* i la resta de publicacions de CaixaBank Research estan disponibles a la web www.caixabankresearch.com. Mitjançant els nostres estudis, intentem estimular el debat i l'intercanvi d'opinions entre tots els sectors de la societat i afavorir la divulgació dels temes clau de l'entorn socioeconòmic del nostre temps.

Informe Immobiliari 1S 2023
El sector immobiliari deixa enrere un any 2022 en què la demanda d'habitatge va batre totes les expectatives, però en què també es van començar a percebre els primers senyals de refredament.

Informe de Turisme 2S 2022
Malgrat que l'escenari macroeconòmic es presenta com un repte, l'anàlisi de la situació de la indústria turística ens porta a tenir unes perspectives relativament positives per al 2023.

Informe Agroalimentari 2S 2022
La guerra a Ucraïna i el seu impacte sobre els preus de l'energia i de les primeres matèries agrícoles continuaran condicionant les perspectives del sector agroalimentari espanyol.

Informe Mensual
Anàlisi de la conjuntura econòmica espanyola, portuguesa, europea i internacional i de l'evolució dels mercats financers, amb articles especialitzats sobre temes clau de l'actualitat.

Notes Breus d'Actualitat Econòmica i Financera
Valoració dels principals indicadors macroeconòmics d'Espanya, Portugal, la zona de l'euro, els EUA i la Xina i de les reunions del Banc Central Europeu i de la Reserva Federal.

Monitor de consum
Anàlisi mensual de l'evolució del consum a Espanya mitjançant tècniques de *big data*, a partir de la despesa amb targetes emeses per CaixaBank, de la despesa de no clients als TPV CaixaBank i dels reintegraments en caixers CaixaBank.

Et recomanem:

www.caixabankresearch.com research@caixabank.com @CABK_Research Newsletter

L'*Informe Sectorial* és una publicació de CaixaBank Research que conté informacions i opinions procedents de fonts que considerem fiables. Aquest document té un propòsit merament informatiu, de manera que CaixaBank no es fa responsable en cap cas de l'ús que se'n pugui fer. Les opinions i les estimacions són pròpies de CaixaBank i poden estar subjectes a canvis sense notificació prèvia. Es permet la reproducció parcial de l'*Informe Sectorial* sempre que se citi la font de manera adequada i es remeti una còpia a l'editor.

© CaixaBank, S.A., 2023

CaixaBank
Research